

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1870,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POËTAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

QUE L'ECCIONAT I PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any abans de sa publicació.

BARCELONA.

JOAN ROCA Y BROS. EDITOR.

CANPE, NUM. 62, PIS TERS.

1869.

CATÀLEG **DONATIU DE DON** **JOSEPH BORRÁS QUINTANA**

	Pàg.	Títol	Pàg.
Amor.	5	Anar y venir.	16
Bons records.	9	Los darrers castells.	16
A En Joan Arolas.	12	L' estàtua.	19
Ma esperança.	15	Coronació de dona Si-	
La vida.	16	liffa.	54
Blanqueta.	16	Banquesalles.	62
Joeh de paraulas.	19	Tort o griva.	65
La mort de la tardor.	19	Amor de mar.	66
Un epitafi.	22	Una ceguera.	67
Lo pont del diable.	22	La cansó del estudiant.	68
Un per altre.	24	Lo non Moisés.	70
Guig y dolor.	25	Ni la rima.	72
En la felibrejada d' Avi-		L' home devant Den.	73
nyó.	27	A la verge de la Mercè.	76
Pensaments polítics.	28	Quento de cassador.	80
Los boixos de ma terra.	32	Lo fogó dels jehens.	80
A la llibertat.	31	La vetllada.	83
L' advocat de peu de		Las flors de montanya.	85
marge.	37	Una historia inédita.	90
La myosotis.	43	A l' esdevenidor.	93
L' encant del pa.	44		

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS.

Janer. 1 Arlés, Pons y la Bisbal. 8 Amer, Manlleu y Manjar. 7 Iguada. 14 San Hilari. 17 Burjas de Urgell, Molgat, Navata, Palamós, 8 Gerona, 8. Quatre de Bessera y Santa Pau. 19 Rosaló. 20 Arbúcies, 8. Felix de Pallaresa y 8. Pura de Tàrragona. 21 Castelló de la Plana. 22 Espinosa de Francolí y Tarradell. 23 Corvera. 24 Surl y Lluçerna. 25 Torrelles y 8. Pot de Mar. 26 Breda. Segon dium. Tarragona. Quart dium. Pla.

Febrer. 2 Centelles, Molat, Molins de Rey, Calonge y 8. Lluçerna de la Plana. 8 Jona. 11 Figueras y Tortosa. 24 Crespí. 25 Corvera y Santa Coloma de Farnes. *Varibles.* Primer diumenge grans de carnestolles. Sabadell, Salasmar y Palafurgell. Diumenge de carnestolles. Viladrau. Primer diumenge de Carnesmas, Solsona y 8. Santa Susanyolas. Primer diumenge,

dillons y dimars de Charesma, Sen de Urgell. Dijous segon de Charesma, Berga. Segon dissapte de Charesma, Cardener. Segon diumenge de Charesma, Salas y Capellades.

Març. 3 Cardener y Sia. Columna de Farnés. 25 Alghes. Quindis. Segon diumenge, Mauresa. Tercer dissapte de Charesma, Calaf. Diumenge de Pascua, Ripoll. Diumars de idem, Bellpuig. Dilluns sant, Girona.

Abril. 1 Moyale y 3 Calaf. 15 Lleida, Cortá, Puñla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Reixa y Verdú. 27 Vellat. 28 S. Sadurn de Noya. 28, 29 y 30 Pineda. Mardis. Segon dia de Pascua de Resurreccio, Polatsargell. Tercer dia de id., Perelló y Noya. Sta. del Miracle. Diumenge després de Pascua, Arenys de Munt y Tortosa. Dissapte següent, Calaf. Tercer diumenge després de Pascua, Tarragona. Tercer diumenge y següent dilluns, Sabadell. Primer diumenge, Vidreres.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarragona, Tarragona, Perelló. 8. Elna-Saverri y Vilafranca del Panadés. 2. Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 8. Capella. 9, 10 y 11 Alcarraz. 11 y 12 Badalona. 13 S. Llorens dels Villos. 14 Tremp. 15 Arbúcies, Balaguer, Cardener, Polatsargell y Tortosa. 14 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moya. 21 Manresa. 22 Vilatorrada y Pobla de Segur. 25 Molins de Rey y Torroella. 25 Caldas de Malavella, Noya y la Bisbal. 26 Palanqueria y Granollers. 27 S. Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artiles del Vall de Arán. 31 Molins de Rey, Copons y Arbúcies. Mardis. Diumenge després de Sta. Cruz, Tarragona y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Cambrils, Lleida, Manresa, S. Cugat del Valles y Torroella. Dijous, divendres y dissapte avans de Pentecostes, Tarragona. Diumenge de Pentecostes, Folgarida, Mataró y S. Genís de Vilatorrada. Segon dia de Pascua, Molins de Rey, la Bisbal y Girona. Tercer dia, Granollers y Moya de Elna. Divendres y dijous després de Pentecostes, Polatsargell y Artiles del Vall de Arán. Dissapte id., Copons. Diumenge avans de Corpus, Arbúcies. Dia de Corpus, Vilatorrada. Hi 26 Vidreres.

Juny. 2 Sort. 11 Sabadell. 13 Castelló, Sta. Pau y S. Celoni. 15 Calonge. 16 Pineda y Tremp. 29 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Sta. Coloma de Queralt. 13 Calonge. 15 Mataró. 19 Vilatorrada. 22 Masanes de la Selva. 23 Amposta, Reus, Torroella de Montgrí, y S. Salvador de Olot. 24. 25. Segon diumenge del mes, Esparguera. Tercer diumenge, Vilatorrada. Vidreres.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 4 Cervera, Moya de Elna, Salient y Manresa. 3 Cervera, Masanes de la Selva y Piera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbúcies, Castelló, Esparguera de Francolí, Noya y Riudoms. 15 Martorell, Vellat y Caldas de Malavella. 17 Navata. 18 Belpuig y Burjas de Urgell. 24 Figueras, Prades, Ripoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Manlleu y Hostalrich. 29 Granollers, Igualada, Torres de Segre y Puig. 30 y 31 Alcarraz. Mardis. Primer dissapte del mes, Prats de Rey y S. Martí Sagayola. Primer diumenge, Salient y Manresa. Segon dijous, La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septembre. 1 Alcarraz y La Bisbal. 2 Granollers. 3 Montsirol de Montserrat. 4 Balaguer, Calaf, S. Cugat del Valles, Vella y Vilamur. 11 Isona. 14 Almenar, Cardener, La Granadella, Torroella de Montgrí, Tortosa. 8. Sadurn, Sabadell, Perelló y Santa Coloma. 15 Vella. 18 Buxà. 21 Berga. 22 Casa de la Selva. 23 Mataró. 24 S. Llorens dels Villos. 28 Lleida, Hostalrich, Santpedor, Cerdà y Vich. Divendres. Primer diumenge, S. Llorens Sabadell. Primer diumenge y dilluns, Badalona. Segon diumenge, Castellers del Ferrocarril, Calaf. Quart, Torroella.

Octubre. 8 Vella. 10 Caldas de Muntany. 1 Arbúcies. 13 Elna y de Arens. 14 Bona y Ripoll. 15 Campdevanó, S. Joan de las Abadesas, Vendrell, Ripoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 21 Tarragona y Alcover. 23 Moya de Noya. 28 Cardener, Perelló, Pons

y Vilafrauda del Pinadés. 18 Girona y Tortós. *Agosto.* Primer domingo después de S. Miguel. Tarragona. Segon domingo del mes. Alforja y Brailles. Tercer domingo. Palafrugell. Quart domingo. Tarragona. La Bisbal y Manresa. Últim domingo. Albaladea y Pla de Calles.

Noviembre. 1 Mayas. S. Felis Naster y Seo de Urgell. 2 Pulcrera, Roda de Llobet y Seo de Urgell. 3 Gualens. Peda de Llobet y Seo de Urgell. 4 Peda de Llobet. 5 Olot. 6 Sorl y Gualens. 11 Amor. Corvera. Belsardí y Solana. 12 y 13 Bofués. 15 Arbós. Castellón y Poes. 17 Mostalrich. 18 Falset, Llobet, Manresa. Olot. Oruña. Palafrugell. Taza. S. Felis de Torelló y Torroella de Montgrí. *Agosto.* Domingo después de Jós Santa. Tortosa. Vilaplana y Sellent. Segon domingo. Gandesa. Arenys de Munt y S. Quatí de Mediona.

Diciembre. 1 S. Felis de Llobregat y Torroella de Montgrí. 2 Agromunt y Cardena. 4 Tarragona. 8 Azor. Palafrugell. Cardener y Sallent. 13 Arbós. Balaguer. Castelló. Mostalrich y Tardell. 14 Barcelona. Manresa. Corvera. Falset. Lleida. Montblanch. Olot. Vilafrauda. Tremp y Tarragona. 21 Pineda. *Agosto.* Primer domingo. Saladell y Viladriu.

MERCATS.

Lo diñens de cada semana. Agromunt, Lleida, Manresa, Olot, Neus, San Felis de Llobregat, Tremp y S. Martí Sagardola. Lo diñens: Arbós, Caldas de Mombay, Corvera, Girona, Montblanch, Seo de Urgell y Vich. Lo diñens: Balaguer, Bofués. S. Celoni, Tarragona, Tordera, Igualada y Valls. Lo diñens: Agromunt, Cardena, Pigneros, Girona, Granollers, Lleida, Manresa, S. Sadoni de Noya. S. Hipolit de Voltrega. Palafrugell y Mora de Ebro. Lo diñens: Corvera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Tosa. Lo diñens: Balaguer, Girona, Sabadell, Valls, Vich, Igualada y Vilafrauda del Pinadés. Lo diñens: Arles de Segre. Badalona, Capellades, Castelló. Esparraguera, Balaguer, Mollet, Moya, Piers, Palafrugell, Sagoll, Roda, Jui, S. Pere de Rindevillos, S. Quimí, Sarriell, S. Cugat del Valles, Tormes, Sermonat, Torreló, Calonge, Valls y Besalt. — **MERCATS EXTRAORDINARIOS.** — 28 de julio y 18 de noviembre, Calonge.

FESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarragona. 17 Vilanova. 20 Palafrugell. 22 Bofués. **Febrrer.** 12, Sarriell. **Abril.** 28 Torreló. 19 y 20 S. Genís de Vilanova. **Maig.** 1.º S. Genís de Vilanova. 21 S. Rey. **Juny.** 8 Montblanch. 14 Vilanova. 16 Manresa. 20 Tarragona. **Juliol.** 1 Saladell y Borta. 4 Vich. 8 Arbós de Mar. 10 Palafrugell. 22 Manresa. 24 Llobet. 25 Montgrí de Montserrat y Neus. 26 Vendrell. 17 Nafarro. 20 Borta de S. Bertran. **Agost.** 3, 4 y 5 S. Estela Nasterinas, Tarragona, S. Poes de Rindevillos, Alforja y S. Felis de Torelló. 6 S. José Bequer. 7 Papiol. 12 S. Felis de Llobregat. 13 Gualda, Badalona, Montgrí, Martorell, Corbera, Capellades, Bruch, Vilafrauda, Cardener, Gelida, Cornellá, Torreló, Amer, Hospitalet y Manlleu. 14 Sijós. 14 Sans. Igualada y Vilanova. 2 S. Genís. 23 y 24 S. Genís de Vilanova. 17 S. Vicens del Borta. 25 Primit. 26 S. Joan Bequí y Manresa. 29 Hipolit y Vilafrauda. **Septiembre.** 1 Yera y Grasseira. 2 Bofués. 7 Vilafrauda. 8 S. Andrés de la Barra, Olot, Calonge. 9 Abria de Neus y Viladriu. 9 Piers. 10 Cornella. 11 S. Sadoni. S. Gervasi y Borta. 17 Taza. 22 Santa Coloma de Farnés. 22 Tarragona y Calles. 23 Sellent. 23 Sarriell y Molins de Rey. **Octubre.** 2 Hospitalet. 10 Olot de Sarriell. 11 y 12 Bofués. **Noviembre.** 6 Balaguer. 11 S. Celoni. Palafrugell y Taza. 11 S. Martí. 13 S. Gimmot de Llobregat. 19 S. Andrés de Palomar. **Diciembre.** 11 Berga. 17 Pineda. 14 de Maig y 8 de Septiembre Tremp.

JANER. Aquest mes té 31 dies. Les dies s' allarguen 1 h. 14 ms.	FEBRER. Aquest mes té 28 dies. Les dies s' allarguen 1 hora 24 ms.	MARS. Aquest mes té 31 dies. Les dies s' allarguen 1 hora 42 ms.
1. dij. Cas n' any. 2. dij. s. Marc. 3. ☉ a las 12 y 14 m. de la n. freix. 4. dij. sta. Geneseva. 5. dij. s. Tito bish. 6. dij. s. Telesforo. 7. dij. ☿ Los Reis. 8. dij. s. Ramon de P. 9. dij. s. Eladi m. 10. dij. s. Jotik m. 11. ☿ a las 9 y 18 m. de la n. Gels. 12. dij. s. Niconor m. 13. dij. s. Hilari p. m. 14. dij. s. Arnadi m. 15. dij. s. Gumerendo. 16. dij. s. Hilari bish. 17. dij. s. Pau hermita. 18. dij. La mare de J. 19. dij. s. Antim chat. 20. ☉ a las 2 y 31 m. de la t. Plujas. 21. dij. La x de s. Pere. 22. dij. s. Genet rey. 23. dij. s. Refectia m. 24. dij. sta. Ines m. 25. dij. s. Viccaz sup. 26. dij. s. Albis arq. 27. dij. s. Timoteu. 28. ☉ a las 10 y 31 m. del m. Variu. 29. dij. La x. de s. Pau. 30. dij. sta. Paula v. 31. dij. s. Joan Cris. 32. dij. s. Jotik. 33. dij. s. P. de Sales. 34. dij. sta. Martina. 35. dij. s. Pere Nolant. 36. ☉ a las 3 y 19 m. de la t. Revol.	1. dij. s. Ignac. bish. 2. dij. ☿ La Camo- laka. 3. dij. s. May bish. 4. dij. s. Rambert. 5. dij. sta. Agueda m. 6. dij. sta. Dorotea. 7. dij. s. Ricart rey. 8. dij. s. Joan de Nat. 9. ☉ a las 6 y 27 m. de la. n. h. T. 10. dij. sta. Apontia. 11. dij. sta. Eusebiu. 12. dij. Los 7 s. de Maria. 13. dij. sta. Eufemia m. 14. dij. s. Brigid. 15. dij. s. Valent. 16. dij. s. Paulina m. 17. dij. s. Bonet m. 18. ☉ a las 3 y 36 m. del m. Variu. 19. dij. s. Bonet. 20. dij. s. Simon m. 21. dij. s. Alhar de E. 22. dij. s. Badet. 23. dij. s. verula. 24. dij. La catreda de s. Pere en Aut. 25. ☉ a las 6 y 34 m. de la n. Variu. 26. dij. s. Pere Bani. 27. dij. s. Males Apu- tal. 28. dij. s. Victorio. 29. dij. La Mare de deu de Guadalupe. 30. dij. s. Leandro y s. Saldomera. 31. dij. s. Roman y Ro- do.	1. dij. s. Rosendo. 2. dij. s. Simplic. 3. ☉ a las 8 y 48 m. del m. Variu. 4. dij. s. Eusebiu m. 5. dij. s. Casimir. 6. dij. Los 8. Nacion F. 7. dij. s. Claudi b. 8. dij. s. Teles de A. 9. dij. s. Joan de Bru. 10. dij. s. Paria m. 11. dij. s. Melior. 12. ☉ a las 1 y 29 m. de la t. Plujas. 13. dij. s. Constall. 14. dij. s. Gregori. 15. dij. s. Roderick. 16. dij. sta. Malde. 17. dij. sta. Mariona. 18. dij. s. Herbert. 19. dij. s. Patrici. 20. ☉ a 2 de la tar. freix. 21. dij. s. Gabriel. 22. dij. s. Joseph. 23. dij. La Samaritana. 24. dij. s. Bonet. 25. dij. s. Doctracis. 26. dij. Lo B. J. Orsi. 27. dij. s. Timoteu. 28. ☉ a las 1 y 46 m. del m. B. t. 29. dij. ☿ La Anna. 30. dij. s. Bradi. 31. dij. sta. Lucia. 32. dij. s. Nila m. 33. dij. s. Eusebiu. 34. dij. s. Joan Clm. 35. dij. sta. Balbina.

ABRIL. Igual con el 30 día. Los días s' alargan 1 hora 20 ms.	MAY. Igual con el 31 día. Los días s' alargan 1 hora 18 ms.	JUNY. Igual con el 31 día. Los días s' alargan dos al 21, 27 ms.
1 div. sta. Teodora. ☉ a las 2 y 6 m. <i>del m. Nivola</i>	1 día. s. Segism.	1. dme. s. Fortunat.
2 día. s. P. ^o de Paula.	2 día. s. Alonch.	2 día. s. Enease.
3 día. s. Beati de P.	3 día. sta. Gen.	3 día. sta. Clotilde.
4 día. s. Isidoro.	4 dme. sta. Mónica.	4 día. s. Francisc.
5 día. s. Vicens F.	5 día. La n. de s. A.	5 día. Pasqu. un P.
6 dme. s. Gotfrid.	6 día. s. Joan.	6 día. s. Norbert.
7 día. s. Epistol.	7 día. s. Estanislao.	☉ a las 11 y 21 m. <i>de la n. Trons</i>
8 día. Los D. de Mar.	8 día. La P. de s. Jos.	☉ a las 3 y 16 m. <i>de la t. Vento.</i>
9 día. sta. Marta Cl.	☉ a las 3 y 16 m. <i>de la t. Vento.</i>	7 día. sta. Sabina.
☉ a las 4 y 34 m. <i>de la t. Vario.</i>	9 día. s. Gregori N.	8 dme. s. Salustia.
10 día. de R. s. Kari.	10 día. s. Antoni.	9 día. s. Felicit.
11 día. s. Lira papa.	11 dme. s. Pons.	10 día. sta. Marzarda.
12 día. s. Julio papa.	12 día. s. Pancras.	11 día. s. Bernabé.
13 dme. s. Bernadegit.	13 día. s. Pere Regalat.	12 día. La Trinitat.
14 día. s. Trini.	14 día. s. Honilia.	13 día. s. Antoni de P.
15 día. sta. Anastasia.	15 día. s. Isidre Hare.	☉ a las 1 y 35 m. <i>de la t. Plujas.</i>
☉ a las 10 y 31 m. <i>de la n. Revolt.</i>	☉ a las 6 y 17 m. <i>del m. Trons.</i>	14 día. s. Basili.
16 día. sta. Eufrazia.	16 día. s. Joan Nep.	15 dme. s. Modest.
17 día. Pasqu. de Roca.	17 día. s. Pascual B.	16 día. s. Coscos.
18 día. s. Eleuteri.	18 dme. s. Feliu de C.	17 día. s. Ismael.
19 día. s. Bernadegones.	19 día. s. Iba arcual.	18 día. s. Marcella.
20 dme. sta. Ines.	20 día. s. Ray.	19 día. s. Gervasi.
21 día. s. Anselm.	21 día. s. Secundi.	20 día. s. Silvestri.
22 día. s. Solen p.	22 día. sta. Julia.	☉ a las 9 y 42 m. <i>de la n. Calor.</i>
☉ a las 4 y 33 m. <i>de la t. Trons.</i>	☉ a las 6 y 17 m. <i>del m. Vario.</i>	21 día. s. Patheri.
23 día. s. Isid. p. dec.	23 día. s. Basilio.	22 dme. s. Paulino.
24 día. s. Fidel.	24 día. sta. Ana.	23 día. sta. Agripina.
25 día. s. March exang.	25 dme. s. Gregori VII.	24 día. s. Joan.
26 día. s. Clea.	26 día. s. Gregori VII.	25 día. s. Guillem.
27 día. s. Pere Arn.	27 día. s. La Ascens.	26 día. s. Pau y s. Joan.
28 día. s. Vidal.	28 día. s. Ruxell.	27 día. s. Ladislau.
29 día. s. Robert.	29 día. s. Just.	28 día. s. Lleó II papa.
30 día. s. Peregr.	30 día. sta. Teodasta.	☉ a las 11 y 41 m. <i>de la n. Revolt.</i>
☉ a las 8 y 45 m. <i>de la t. Revolt.</i>	☉ a las 10 y 5 m. <i>de la n. Barra.</i>	29 dme. s. Pere y s. Pau ap.
	31 día. sta. Petronilla.	30 día. s. Marchal.

JULIO.

Aquel mes 31 días.

Los días s' cuentan
1 hora.

- 1 div. sta. Leonor.
- 2 div. La Visitación.
- 3 div. La P. anch.
- 4 div. s. Laura.
- 5 div. s. Mij. de la S.
- 6 div. s. Isidoro.

☞ a las 3 y 38
m. del m. Venta.

- 7 div. s. Fermi.
- 8 div. sta. Isabel.
- 9 div. s. Zenon.
- 10 div. s. Cristofol.
- 11 div. s. Alberto.
- 12 div. s. Juan abad.

☞ a las 10 y 43
m. de la n. Calor.

- 13 div. s. Anacleto.
- 14 div. s. Bonaventura.
- 15 div. s. Korch.
- 16 div. M. D. de Car.
- 17 div. s. Alon.
- 18 div. sta. Sifonina.
- 19 div. s. Vicens de P.
- 20 div. s. Elias prof.

☞ a las 2 y 25
m. de la n. Trons.

- 21 div. s. Praxedos.
- 22 div. sta. Maria M.
- 23 div. s. Libori.
- 24 div. sta. Cristina.
- 25 div. s. S. Jaime.
- 26 div. sta. Ana.
- 27 div. s. Pablacon.
- 28 div. s. Colu.

☞ a las 11 y 26
m. del m. Venta.

- 29 div. sta. Marta.
- 30 div. s. Men y Non.
- 31 div. s. Martí de L.

AGOST.

Aquel mes 31 días.

Los días s' cuentan
1 hora 34 m.

- 1 div. s. Felix.
- 2 div. M. D. de la S.
- 3 div. La I. d. n. s. E.
- 4 div. s. Domingo G.

☞ a las 2 del m.
Vario.

- 5 div. M. D. de la S.
- 6 div. s. Just y s. Paul.
- 7 div. s. Gayelá.
- 8 div. s. Clotach.
- 9 div. s. Roman.
- 10 div. s. Llorens.
- 11 div. sta. Filomena.

☞ a las 9 y 21 m.
del m. B. tenap.

- 12 div. sta. Clara.
- 13 div. s. Hipolito.
- 14 div. s. Eusebi.
- 15 div. s. La Anacleto.
- 16 div. s. Roch.
- 17 div. s. Liberal.
- 18 div. sta. Elena.
- 19 div. s. Mariano.

☞ a las 7 y 58
m. del m. Navola.

- 20 div. s. Bernat.
- 21 div. s. Joaquin.
- 22 div. s. Sifonina.
- 23 div. s. Felig de la S.
- 24 div. s. Bartolome.
- 25 div. s. Lluís rey.
- 26 div. s. Ceferino.

☞ a las 9 y 34
m. de la n. U. I.

- 27 div. s. Joseph de G.
- 28 div. La purísima cor.
de Maria.
- 29 div. sta. Sabina.
- 30 div. sta. Rosa de L.
- 31 div. s. Ramon K.

SEPTIEMBRE.

Aquel mes 30 días.

Los días s' cuentan
1 hora 46 m.

- 1 div. s. Elog.
- 2 div. s. Mateva rey.

☞ a las 2 y 5 m.
de la t. Phylax.

- 3 div. s. Nostio.
- 4 div. M. D. de la C.
- 5 div. sta. Ophelia.
- 6 div. s. Paul.
- 7 div. sta. Regina.
- 8 div. s. La Natividad
de la Mare de Deu.
- 9 div. s. Gregori.

☞ a las 10 y 20
m. de la n. Vario.

- 10 div. s. Nostio.
- 11 div. La d. N. de M.
- 12 div. s. Leonci.
- 13 div. s. Eulogi.
- 14 div. s. General.
- 15 div. s. Nicomedes.
- 16 div. s. Corneli.
- 17 div. s. Pere de Arb.
- 18 div. M. D. de D. P.

☞ a las 1 y 38 m.
del m. Trons.

- 19 div. s. Genaro.
- 20 div. s. Rustagut.
- 21 div. s. Helen.
- 22 div. L. m. de L. T.
- 23 div. sta. Tecla.
- 24 div. s. M. D. de la S.
- 25 div. sta. M. de la S.

☞ a las 6 y 42
m. del m. Aguas.

- 26 div. sta. Justina.
- 27 div. s. Canas y D.
- 28 div. s. Wenceslau.
- 29 div. La D. S. M. Ar.
- 30 div. s. Geroni.

OCTUBRE.

Aquel con 15 51 días.

Los días s' escursan
1 hora 44 ms.

- 1 día. L. Andrés.
- 2 día. M. de D. del R.
- 3 día. s. Agust.
- 4 día. s. Venceslao.
- 5 día. s. Placido.
- 6 día. s. Jeron.
- 7 día. s. August.
- 8 día. sta. Brígida.
- 9 día. M. de D. del R.
- 10 día. s. Fr. de E.
- 11 día. s. Nicol.
- 12 día. s. M. del Pilar.
- 13 día. s. Eusebi.
- 14 día. sta. Catalina.
- 15 día. sta. Teresa.
- 16 día. s. Gato.
- 17 día. sta. Eulógia.
- 18 día. s. Luch.
- 19 día. s. Pere de A.
- 20 día. sta. Irene.
- 21 día. sta. Gervasia.
- 22 día. sta. Maria. S.
- 23 día. s. Pere Pascual.
- 24 día. s. Rafael ar.
- 25 día. s. 3 y 34 m.
- 26 día. s. 3 y 34 m.
- 27 día. s. 3 y 34 m.
- 28 día. s. 3 y 34 m.
- 29 día. s. 3 y 34 m.
- 30 día. s. 3 y 34 m.
- 31 día. s. 3 y 34 m.

NOVEMBRE.

Aquel con 15 51 días.

Los días s' escursan
1 hora 16 ms.

- 1 día. s. Torc. santo.
- 2 día. s. Los mores.
- 3 día. s. Arnégol.
- 4 día. s. Carlos Bor.
- 5 día. s. Lucrasi.
- 6 día. s. Sever.
- 7 día. s. Florent.
- 8 día. s. 4 m. curo.
- 9 día. s. 4 m. curo.
- 10 día. s. 4 m. curo.
- 11 día. s. 4 m. curo.
- 12 día. s. 4 m. curo.
- 13 día. s. 4 m. curo.
- 14 día. s. 4 m. curo.
- 15 día. s. 4 m. curo.
- 16 día. s. 4 m. curo.
- 17 día. s. 4 m. curo.
- 18 día. s. 4 m. curo.
- 19 día. s. 4 m. curo.
- 20 día. s. 4 m. curo.
- 21 día. s. 4 m. curo.
- 22 día. s. 4 m. curo.
- 23 día. s. 4 m. curo.
- 24 día. s. 4 m. curo.
- 25 día. s. 4 m. curo.
- 26 día. s. 4 m. curo.
- 27 día. s. 4 m. curo.
- 28 día. s. 4 m. curo.
- 29 día. s. 4 m. curo.
- 30 día. s. 4 m. curo.
- 31 día. s. 4 m. curo.

DICIEMBRE.

Aquel con 15 51 días.

Los días s' escursan 10
m. fins al día 22.

- 1 día. s. Eloy.
- 2 día. sta. Hiltra.
- 3 día. s. F. X. vier.
- 4 día. sta. Barbara.
- 5 día. s. Sabas.
- 6 día. s. Niclan.
- 7 día. s. Ambros.
- 8 día. s. La Purísima.
- 9 día. s. 2 y 49 m.
- 10 día. s. 2 y 49 m.
- 11 día. s. 2 y 49 m.
- 12 día. s. 2 y 49 m.
- 13 día. s. 2 y 49 m.
- 14 día. s. 2 y 49 m.
- 15 día. s. 2 y 49 m.
- 16 día. s. 2 y 49 m.
- 17 día. s. 2 y 49 m.
- 18 día. s. 2 y 49 m.
- 19 día. s. 2 y 49 m.
- 20 día. s. 2 y 49 m.
- 21 día. s. 2 y 49 m.
- 22 día. s. 2 y 49 m.
- 23 día. s. 2 y 49 m.
- 24 día. s. 2 y 49 m.
- 25 día. s. 2 y 49 m.
- 26 día. s. 2 y 49 m.
- 27 día. s. 2 y 49 m.
- 28 día. s. 2 y 49 m.
- 29 día. s. 2 y 49 m.
- 30 día. s. 2 y 49 m.
- 31 día. s. 2 y 49 m.

BONS RECORTS.

I.

No hi ha pas dubte de que l'bull de la política en un país debilita o ofega per mes o menys temps lo moviment literari. Com aymadors de las lletres nos planyem de semblant cosa; mes, en la nostra terra ah tot y l'estal en que avuy dia s'troba, no minka pas l'amor a la literatura, no a la forana, sino a la verament nostra, a la que pensa en català y en català parla. Aixís res té d'estrany que s'hajan publicat:

L'aplec de Sta. Llucia, quadro de costums per Salvador Genís (Girona).

La camí de la fortuna, per Gayeta Vidal. (Verdaguer).

Joan Gari, poema popular del R. P. Ignaci Corrons de l'ordre de St. Benet. (Viuda Plà).

Lo crit de l'ànima, per un pagès de Manresa. (Verdaguer).

Jochs florals de 1869. (Verdaguer).

Calendau, poema de F. Mistral, traduït al català per J. Roca y Roca. (Roca y Bros).

La Gay saber, periòdic en quals planas se contan mes de seienta firmes dels prosistas y poetas mes coneguts y reputats. A mes dels treballs d'aquets s'hi han publicat traduccions de las obras estrangeras mes notables, y documents curiosissims, la majoria inédits. De sort que ve a ser una obra de verdadera importancia literaria y de bons resultats per la propaganda catalana (Verdaguer).

També hi ha en preparació:

Flors y violas, volum de poesias per F. P. Briz. (Verdaguer)

Lo libre dels angels. 2.ª edició. (Bastinos).

II.

Deyam l'any passat parlant del teatre: «De lo molt qu'ha

sortir hi ha quecom de bo, y lo que sortirà encara?» Lo nostre vaticini s' es complet. Una obra notabilíssima y de gran éxit ha vingut a donar vida e importanci a nostre naixent teatre. Parlem de *las Jochs del mar*, òrma en quatre actes de Frederich Soler. La curialitat de capay de que podom disposar nos priva de parlarne com desitjariam; empero podem dir y dihem d' ell, qu' es lo millor drama català que s' es fet. ¡Deu nos ne dò que valguin tant y n'estarem ben contents! També han sigut aplandits *Los Herres* de Francesch Ubach, *Las pubillax* y *la heresa* de Joseph Arnau y *Peruola es peruola* de Estuart Vidal. Muna anyada es estada pel teatre de la terra. Cada any hi fòs!

III.

L' Ajuntament de Barcelona llevà aquest any sa protecció a la festa dels *Jochs florals*. Los successors dels Cancellers (1) tingueron a be treucar la promesa que un altre ajuntament antecessor seu havia fet *per sempre*.... No hi fa res, los *Jochs florals* no vulen, ni necessitan per res una protecció donada per forsa, provas certas n' hi ha.

Un altre cos de Catalunya la Diputació de Tarragona trameté un alient ofici al consistori demanant esser inscrit entre 'ls adjunts, y, poch temps després, oferí una medalla d' argent peza lo primer accessit a la englantina d' or.

La festa duncha se feu aquest any en la gran sala de la Llotja qu' estava ricament guarida, ab mes concurrencia que may y ocupant lo loch de regim de la festa la bella senyoreta Na Maria de la Mercé Esteada.

Los títols de las poesias premiadas y 'ls noms de sos autors son los següents:

Primi de la flor natural: «Amor» d' En J. P. Briz.—*Primer accésit:* «La nova primavera» d' En F. Ubach y Vinyeta.—*Segon accessit:* «L' arbre de la llibertat» d' En Damás Calvet.—*Primi de*

(1) Devem per ser justa fer excepció dels senyors Barret y Riuz y Taulat, que feren unas vares poder per lo que aquesta protecció no 's re-
tira; aprofitem la ocasió present per donarli ara, com a valentíssims que son de cor, las mes sentidas gracias.

la englatina d'or: «a la gent del any vingué d'En Jaume Collet.
—Primer accésit: «Lo Rey Pere del púgale» d'Albort de Quintana.
—Segon accésit: «La prosa Dalmau» de F. P. Briz. —Tercer accésit: «Lo vestigat de la cura» d'En F. Ubach. —Premi de la violá d'or y d'argent: «Attequilos» d'En F. P. Briz. —Primer accésit: «Magalut de Déu» d'En A. de Puig. —Segon accésit: «La oda al mar» d'En J. Collet. —Premi del «joven balneari»: «Mallorca» d'En Tomás Forteza. —Primer y segon accésit: «La conversió d'En Lluís» y «Les Germanetes de Mallorca» d'En F. Ubach. —Premi de l'Ateneu Català: no pogué adjudicar-se. —Tercer accésit: «Historia d'un pagès» d'En Joaquim Riera.

A més dels Jachs florals, hi ha hagut en Barcelona un certamen en l'honor de la Verge de la Mervé. No s'ha adjudicat lo premi; l'accesit l'ha guanyat una poesia catalana del tantas voltas citat En Francesch Ubach.

A Lleyda també engany lo florejat poeta Lluís Roca ha costejat un premi consistent en un gessamí d'argent per la millor poesia catalana que s'ha presentat optant-hi en lo certamen que cada any s'hi fa en l'honor de la Verge. Les guanyadors del premi y accesit son los següents:

Premi del gessamí: Antoni Molins y Cirera. Primer accésit: Maria de Bell-lloch. Segon accésit: Josep Martí y Falguera. Tercer accésit: N. Alcarí.

MORTS.

En Manel Martí y Hortat ha mort a la etat de 25 anys. Molt nos dolem d'aquesta perdua que ens fa trobar a menys lo company de lletras, lo català y lo bon amic, que 'n era de debò En Martí.

Fili de pares pagesos y hortolans, ell també ho fou fins que son amor a las lletres li feu canviar lo magall y l'afunda pels llibres, essent encara quasi nín. La poesia y la contemplació de la naturalesa eran lo que més lo delitava. En sas paraules may hi havia fel, perquè no'n tenia aquell cor nat per estimar; molt al contrari sempre temia ofendre y sempre estava a punt

pera fer bé. Sa humilitat igualava sa bonesa, pus no era amic
de ferse veure en res, ah! tal que nosaltres sols ab molt pro-
garli poguerem veure un tant sa modestia pera que publiqués
en *La Gay* saber una lenda *Cansó de breuot* dedicada á sa fi-
lleta. Dos versos d' ell son lo seu millor retrato moral:

A mon cor
no li parlés de res mes que d' amor.

ANTONI CARRERA Y VIDAL.

AL MAROGRAT PORTA

EN JOAN AROLAS (1).

Angel de Deu, que de la inmensa altura
Del cel abaixes á cuidar mon dol,
Y hasta esta pòbra y nua criatura
Abats ton noble vòl;

¿Com te finch de cantar, si rodejada
Ton anima de gracia eterna miro,
Y darrere de cosa ya pasada
Inútilment suspire?

Jove ixaquas del mon; mes jove encara
La llum de ta subíme inteligencia
En eixa riallosa y bella cara
Apaga la demencia.

Y son pera que pur y net entrases
A gosar de la justa recompensa,
Deguda als que se jomôlen en les ares
De pena gran e inmensa.

¿Com te finch de cantar, quan te envoliques
De inspiració encumbrada en lo misteri,

(1) Nascut en Barcelona en 1805; morí en València en 1849.

Y allí asoles en tu afonat el figues,
Aon està ton imperi ?

Solta per Deu, amolla una vegada
Eixa màgia magnífica y secreta,
Que te eleva hasta el còl, portant alsada
Ta in-ignia de poeta.

Recorde que cantares belles tròves
De amors de Cavallers y de Senyores,
Y que feres conèixer coses nòves,
En que a tots enamores.

Y en ta tomba hon graciosa poesia,
Descansa, y hon amor deslente plòra,
Resona sempre màgica armonia
Y eco dois..... a tot hòra.

Les sultanes parades y vestides
De ríchs joyels y de presees vares
Nos les dones suada, belles, garrides,
Y may les desampares !

Mentres galants els cavallers la llansa
Enristren en llaor de hermoses dames,
Y el cor omplit de amor y de esperança
Brota a la boca flames.

Tot ho deuen a tú; tu de la cosa
Els has tret, hon yaqueren sigles cent,
Y haventlos exhumat de aquella llosa,
Viuen a ton acent.

Aixó quant te pasetges en soltura
Per los camps del passat, per amplex tèrres
Hon per la gracia, es feren y hermosura
Fieres lútxes y guèrres.

Pero quan entusiasta te arrebatas
Al peu mateix del tró del Ser Suprem,
Quan escoltes ta asoles les sonates,
Que ni nosatres no vem.

Quan tapat en les ales misterioses
Deis querubins, t'as ser privilegiat,
Veus les visions de amor, visions glorioses,
Que sols a tu es donat.

Qui entones et seguiu, y qui s'aplega,
Tots mirant de lluny darrer queden;
Y en vista van deslumenada y cega,
Y en la grandor se curen.

Salve, oh cantor de Deu! perque a tu asoles
Estava reservat tal privilegi,
Ha començat en tu; pero t'envoles;
Y queda el vapor regi.

Quan t'aspires se trenca la lira
Del orient en ses cantigues hermoses;
Ya entre els teus dits graciosos no suspira,
Ni brota llums preciosos.

Y m'has deixat así; tu ten fulgueres
Ditxós a un món de veritat y llum,
Hon pots contar les teves fulgueres
Sense foscors... ni fum.

Mentres jo me he quedat en este abisme
De plors, mentides, y de sort fatal,
Esperant quan arribi un cataclisme,
Que acabi tant de mal.

† PASCUAL PERE Y RODRIGUEZ.

Valencia, Janer de 1865.

—En casa que s'hi treballa
may hi falta gra ni palla.
—Diners y bogeria no 's poden amagar.
—Mes val se cap de llus
que qua d'avestrós.

MA ESPERANSA.

Cobert lo cel està
De núvols espantosos,
Que assí y allà 's regiran y fugen vaporosos,
De blancs y negres y color de foch.

Llu 'l lamp, caragoladas
Ne cauben las crustellas,
Y allà en lo port, tremolan unas quantas estrelles,
Que encara fan més frèstega la nit.

Lo mar tot es brumera,
Bruseix la tramontana,
Betruny fondo lo tro y de la campana
S' ou lo repich que crida a la oració.

Alxi de ma esperança
Revolli l' horissont miro:
Las ombas de mon daptie, per tots cantons me giro,
Per tots cantons corgelan lo meu cor.

Ni qu' alguna vegada
Brillant ma estrella lica,
Com entremig de núvols, la llum he redisca
Y un sol instant descobre son esguart:

Un sol instant no dura
Ma 'speransa enciscra:
Y al punt que m' afalaga y 'm parla riallera;
Com sol qu' eclipsa al pic del dia, 'm fulg.

Ja no 'm comóo lo véurela
Clara ni sospitosa:
Com la montanya ferma, ni quan la neu s' hi posa,
No 's mou ni quan hi pica 'l sol d' estia;

Així mon cor s'aguanta:
Ja no 'i comen la vista
D' una 'speransa alegre, ni de 'speransa trista,
Ni li sab grèn la vida, ni la mort.

(Janer, 1868.)

† MANEL MABET Y HORTAL.

LA VIDA.

Un saví diu que la vida se redueix, à treballar per menjar;
menjar per viure; viure per jobir; jobir per sentir; sentir per
patir; patir per enmalaltir; enmalaltir per morir, y morir per
descansar.

BLANQUETA.

Ell es dins la nau,
à la platja es ella:
ell es pescador,
ella pageseta.

—¿Que faries tú,
si morir tu 'm voyas?—
Ell ja li respon:
—Que Deu no 'u permeta.

Si la mort te pren
me 'n iré à la guerra
à forme matar
per podé' al cel veure'.

¿Que faries tú,
si 'i mar perdre 'm foya?—

Ella li respon:

—Que Deu no 'u permeta.

Si la mar te pren
de anyoransa plena
dintre d' un convent
tallarè mas trenas.—

II.

Lo dia n' es trist,

la mar esbufega.

—No hi vasis, mon fill,

que 't podrias perdre.

—No tingues por mara

que l' amor m' alena,

tinch d' anà a cercar

las joyas per ella:

Arracadas d' or

y l' anell de perlas.—

Ja n' es dina la nau,

ja deslliga velas:

—Que 'l salví 'l bon Deu

y la santa Vergel—

Lo dia n' es trist,

la mar esbufega.

III.

En lo monestir

ja tocan a festa;

las monjas al cor

entonan las vespras.

Entre ellas s' està

l' hermosa Blanqueta:

atravessa 'l car,
s' atansa a la reixa.

Sa tola n' es blanca,
grogas ses ulls,
de sos ulls ne lliscan
cara avall dos perlas.

—No plori germana,
B dia l' Abadesa—
Li treuen lo vel,
ella plorant resa:

Talla 'l capellà
ses llarchs cabells negres.
Així qu' ella 'l veu
ja 'n fa un pas encera.

—Ay, mon aymador,
quina mà tan freda!
—No es vostre aymador,
diu l' Abadesa,

que un sant frare n' es
de ben Hunyaverras—
Blanca fa un sospir,
cán estesa en terra:

Mentre, 'l frare, diu
tot deixant l' església:
—Pus que 'm creya mort,
cert siga 'l que creya.—

Juriol 1868.

MARIA DE BELL-LLOCH.

JOCH DE PARAULES.

Un gitano venia per ho un cavall cec. Dos companys li feyan de testimoni. Arriva un pagès: mira al cavall, 'i prova fentlo corre agafat pòl roncàl. No li acabava de agradar, perquè no li semblava prou vistós.

Lo gitano veyent sa indecisió,

—No 'l deixi, li va dir: no t'è vista, pero crega qu' es un bon cavall.

Lo pagès lo comprà.

Al endemà, veyent qu' era cec, se 'n torna al gitano perquè se encarregui del cavall.

Pero 'l gitano li respon:

—Tractes son tractes, ja li vaig dir quan li vaig vendre que de vista no 'n tenia. Y 'n tinc testimoni.

LA MORT DE LA TARDOR.

Lo niu de la teulada
las aurenetas deixan ab tristura,
la brosa se 'n du 'i vent de la jocada,
y en va l'urpa de l'oliva al fura.

Del arbre en lo brancatje,
la tardanera fruyta ne sorolla:
y, al huf remorejant del feli oratje,
la seca fulla ab sentiment amolla.

L' airosa cantallera
dels que dels ceps lo fe-de-Deu aplegan,
ja no escolta sonar al lluny l'orella,
ni 'l sò dels picarols quan ja fusch plegan.

Un sol trist ses raigs deixa
de boiras mig cobert caure à la terra,
y la estrella primera al apareixe
cap vèn retorna l' eco de la serra.

Y al ser alt, esgratifa
son jas lo cà, lo rebadà tremola
y mentres que de pò 'l xay a' esgarrija,
à la porta del mas lo flop udola.

Ay, la tardó' agoneja;
ja per l' entorn los ulls al esplayarse,
la meienja que per ell campeja
de l' ànima en lo fons baixa à posarse.

Sens' festas, sens' cantadas,
sense gulas ni flors roman la plana;
mortas, perdudas son ó desfalladas
y soua ab trista vèn lluny la campana.

Sois dels recorts la vida
fin los dias de llum y joya vera,
y entre 'ls plochs de la boira engorronida,
en vá la terra retornarse espera.

En vá l' home-s' afanya
cercant lo que llensà y ara li manca,
contempla ermas la vall y la montanya
y ah la miseria dintre casa 'a tanca.

Mes ay, y com quelxarnos
si culpa la tal es que cada dia
en cometre cayem, sens recordarnos
que la llei del Etern sens falla sia!

Y com girar enrrera
del temps la roda per probar l' esmena,
si de la vida en la pendent carrera
per ella un mont es un xieb grà de arena!

Bell temps de la ventura,
que ab somnis d' or y rosa 'ns embaucares,
hont son las il·lusions quina pintura
sobre l' aigua del riu borronejares!

Allà van ab las fulles
que 'l vent ab forsa rastrejant se 'n porta,
ensempe del beil istiu secas despullas,
despullas grogas d' una ditxa morta.

Trista flaqueza humana,
del sol á la claror el·lous las parpellas
y al despertar delades ne demana
la llum que li recordan las estrel·las!

Ay, la tardó' badalla
y l' aire glassador del Nort avansa,
l' ivern á sobre 'ns cau y ab sa mortalla
tindrem d' al·ligrà 'l foch de la esperansa.

Com Déu servit ne sia,
vindrà després l' ivern la primavera,
y tornarán las flors y l' alegria,
ab l' auraneta que vindrà primera.

Las brancas despulladas,
que avuy han de mirar los ulls plorosos,
ab reverencia del Senyor, vinculadas
nova volta serán pels fruits sabrosos.

La tardó' de la vida
al 'l pes d' una esperansa ne soporta;
debades son perdó l' ànima crida
sí, tacada, del cel truca á la porta!

F. URACH Y VINTETA.

UN EPITAFI.

Una vegada una senyora (això ho conta la història) se'n anà a trobar al poeta Scarron y tingueren eixa conversa.

—Sou un gran poeta....

—Senyora!....

—Y vull que 'm fets un epitafi.

—Epitafi, may n' hi fet cap.

—No 'u diréu aixís d' avuy endavant.

—¿Per quí?

—Per mi.

Scarron se quedà com qui veu visions.

—Senyora, 'ls epitafis no mas se fan pèls morts.

—¿Y perque no pèls vius?

—Com volen que 'us ho digi; perque s' escriuen sobre una cosa recordant al que jau sola.

—Bah! bah! això son coses que 's fan com se volen.

—Pero....

—Res, res, vull epitafi. Y ara tot seguit.

No podentla convence de cap manera y per traurescla de davant, Scarron li dix:

—Be, ajeu's al darrera d' aquella porta.

La senyora obeí.

—¿Està? va preguntar-li 'l poeta.

—Sí.

—Pus ho, aquí va l' epitafi:

«Jau d'etras d' aquesta porta

una dona que no es morta.»

LO PONT DEL DIABLE.

BALADA.

¡Oh gitana! si 'm donavas
ton poder per embruixar,

arracadas te'n doria
y manillas de corpi.

—Jo no'n se bruixa, senyora,
que de bruixas no n' hi ha;
ni donch cap mala ovirada
al qui me fa caritat. —

¡Oh gitana! té n' es bruixa,
ensenyam á maludir,
y té'n donare falidias
gipones y devanals.

—Jo no'n se bruixa, senyora,
que de bruixas no n' hi ha;
la consciència fa las bruixas,
y també los embruixats. —

¡Oh gitana! jo'n tinc sagra
y la vull martiritzar;
fesme, gitana, esser bruixa,
y l' argent no't mancarà.

—Per' esser bruixa, senyora,
es la fe lo que més cal;
qu' ab la fe los dons s' aleanen
tant de Deu com de Satà. —

¡Oh gitana! se no'n manca:
¿De quin Sant doch festomar?
¿Quina imatge vols qu' escupi?
Anro ahoit tú'm dirás.

—A las dotze al Pont del Diablo,
boca terrosa, á invitar
als dimonis que'l bastren
per una dansa infernal. —

—Gitanela, que de la frá
de San Sadurn balza,
feis la vetlla en Martorell
que á una dona hem d' embuixar.

Correvén (mitja nit sonat)
del Pont-velí al cim del arch:
veremén demunt la esquena
de la jove del Hostal.—

¡Oh gitanas! ¡oh minyonas!
¡Oh jovent del Llobregall!
aném a rebre la bruixa
que del Pont devaliarà.
—Ay, ay! que jo 'n so mitx morta!
Hassada de peus al cap.
Noras, las que teniu sogras,
no las vullán embruixar!

DAMAN CALVEY.

UN PER ALTRE.

En Pau arribá á un hostal y demaná llit.
—Tot está ple, diu-li l' hostaler.
—Plou y tinc son! respon en Pau.
—Si volen anar á las golfas, hi ha un moro que hi dorm.
Sen molt xicas, no sé e' hi cabreu.
—A calsevol part cabré; porteu-me á las golfas. Mes abans
d'eu-me sopar.
Sopa y acabat pren una candela de seu y sen puja al lit.
Al mig de un jas de palla hi dormia un moro mes negra que
una mora. Com en Pau tenia-son apagá 'l'llum y s' adormí ab
los ronchs de son vehí.
Al endemá matí lo mossó del hostal crida á n' en Pau, que
tenia de marxar de bona hora: mes és lo cas que aquella nit lo
mossó del hostal volentse divertir ab ell, pus lo va conèixe
tonto, ¿quina en va fer? Cuan lo va sentir adormit li pinta de
negra tota la cara ab fum de estampa.
S' aisa pus en Pau quan sent que el cridan, y mort de son y
encara cruixit del cans del dia avans se 'n va cap al mirallet
trencat que estava penjat prop del forat que feya de finestra.

tot just il·lustrejava. Se guayta, s' torna a guaytar, y tot cre-
mat y reculant altra cop envers lo jas sabeu que diu?

—Animal de mosso gheu vist? Ara lo gran bestassa per com-
te de despertar-me a ne mi a despertar al moro!

Y se 'n torna a jaure.

GOITG Y DOLOR.

Molt grossa m'ha p'na fora,
Angelet de lo m'eu cor,
Es dir ad'eu a la vida
Quant la vida t' he dat jo.
Venir al mon sense mare
Seria greu desconort;
Ay D'eu m'eu, donaume vida,
Par sutar mos infantons.
Los infantons que destij,
Perque eus estimen a vos;
Perque me donen besadas
Quant s' arruara lo m'eu front.
No vulgueu, mon D'eu aymat,
Qu' are me 'n duga la mort,
Puig sense mare el m'eu fill,
Que faria 'n aquest mon?
Qui li darà com sa mare
Dolsas besadas d' amor?
Qui dins lo br'eu adormit
Podrà vel·larlo com jo?
Esperant qu' obriga 'ls ulls
Par ferio riorer gotjós?
La nit passare contenta
Si descansat lo nin dorm,
Y triste si 'l sent plorar
Malaltet o desficiós.
O fill m'eu quin altre vida

Emh tò m' espera 'n el mon;

Vida plena de venturas

Vida plena de dolors;

Per tu faré camisetes,

Per tu cosiré llansols;

Per tu guardaré las joyas

De diamants, de plata y d' or.

Per tu faré una caseta

Que tenga un hortet y sol

Y fruytals hi posaré

Y en mitx de s' hort una font.

Si arribas fill estimat

A ser hòmo emh un bon cor,

A tenir una carrera

A ser ayunt de tot hom,

Si respectas lo teu pare,

Si tems a Deu sobre tot

Y a l' amor que jo 't tendré

Com un bon fill correspons,

Ma vida será ditxosa

Traquilla la meua mort.

Llaugreras las mounas penas

Y tu serás venturos,

O fill meu quin altre vida

Emh tò m' espera 'n el mon,

Vida plena de venturas

Vida plena de dolors.

Cor de mare es cor de martir

Lo martiri empero 's doia.

¡Que m' importa lo martiri

Si 'n el cel dà de l' amor?

MARGALIDA CATMARI.

Palma 3 Aposit 1865.

—En la boca del discret, lo qu' es públich es segret.

—Lo qu' es ho per lo fetge, es mal per la mena.

—Segons la gent los encens.

EN LA FELIBREJADA D' AVINYÓ.

BRINDIS.

Al recort de una pàtria, ¡ oh mare esventurada !

que vlua, emmortallada,

prop de dos filles jau !

Al esdevenir illure que ja en lo món espiga!....

¡ Oh Libertat antiga !

grana y nodreix las filles à l' ombra de la pau !

¡ Germans ! ... en nostra terra, las verdas oliveras

floridas cabelleras

espolsan ab amor;

plansons sòn de las vostras; com dels mayols la tòria

encara té memoria

que un jorn va 'n dava esqueixos sa mare ab plors del cor.

Los alts murs de Bellesyre, las planas de Tolosa;

has, ab sanch generosa

de vostres fills, regat;

la flor dels catalans allà en Muret caiguère,

y 'l nostre Rey en Pere.....

¡ creuhada malehida ! ... ¡ qui may t' hagués creuhatt ! ...

Mes tart, nos separarem. ¡ A Heu !. Fins nostra llengua,

del vencedor en menqua,

volgueren esborrar ! ...

com lo botxi y la espasa las filles esborravan,

las libertats cremavan

del poble gran, que als pobles anava à desllurar !

¡ Oh pàtria ! noble pàtria dels Berenguers, d' en Jaume,

d' en Pere 'l gran ! ... deixaume,

deixànmels recordar!...

¡Oh pàtria!... encara els viva, sencera en la memòria;
les gestas, lleys, la glòria,
en nostres cors rodolan, com onas en la mar.

¡Germans!... fills de Provença!... Si l'ànima avuy plora,
dijo la trova sonora
que entent lo provençal:
«Bè n' haja, bè, la mare que 'n donà l' adravara (1)
que và florint encara,
que adoram y entenem: à vostre gran Mistrall!

«Avuy ja nostras arpas aleua la esperansa,
la fe que may se cansa,
inextingible ardor:
cantem!... fins que las cordas trencadas emudescan,
cantem, fins que enardescan
en nostras llars, en totas, lo vell, l'amenç amor!»

Al recort de la pàtria, mare desventurada,
que, viva, enmortallada,
prop de sas fillas jaui!

Al esdevenir lliure, que ja en lo món espiga!...
¡Oh Llibertat antiga!...
grana, y nudreix las fillas à l' ombra de la pau!

ALBERT DE QUINTANA.

PENSAMENTS POLITICS.

Lo poble de la nova Babel, lo poble de París, pensa y ha
proclamat en son orgull, qu' ell fou qui plantà en 1793 lo pri-

(1) Comparansa que 'a la Lamartine ab en Mistrall, contant que l' adra-
vara florisca cada cent anys; volent dir, que de guals com ell, la mèn sols
se dona en cada segle.

mer arbre de la Llibertat que nodreix ab sos fruits las generacions modernes.

Aixó no obstant, encara viu, encara dona saborosos fruits l'arbre de la Llibertat que ja los pobles primitius d'Espanya plantaren en Guernica: encara sa corpulentia y sencera soca, aixis com sas robustas branca, resisteixen la despitosa buçada d'enfollonit unitarisme que li ve de miljorn. Aixó no obstant, encara viu, ferm y vigorós, y dona saborosos fruits l'arbre de la Llibertat que plantà, fa ja més de cinch segles, en Guillem Tell en las altis montanyas de l'Heivècia. Encara viu, y fructifica, y creix, l'arbre de la Llibertat que, abans que 'l de Fransa, fou plantat per en Guillem Washington en la verge terra de l'America.

¿Y qué n' ha quedat a Fransa d'aquell arbre del 93? Tan sols una branca que hi ompellà n' Ignasi Guillotin. ¿Y quina llibertat n' era y n' es aquella que ab eixa branca xafà 'l cap a sos més distingits fills y que, tenint tan hermosa, tan blanca y encisadora la cara, porta sempre calcant en sa rogenca cua de serpent l'abominable dictadura?... ¿Quin vici té? ¿Quin cuchi li rosega 'l cor?... lo corch de la centralizació, lo forsat unitarisme, qu' es en tot temps, y en totes las formas de govern, lo cuchi del despotisme.

La monarquia y la república no són res més que *formas de govern*; emperó, la descentralizació, que camina cap á la *federació* y que aquesta completa, es—dintre de tot govern—la *forma esencial de la llibertat*; aixis com la centralizació, que marxa cap al socialisme y de que est constitueix lo complement, es—ab monarquia ó república—la *forma esencial del despotisme* (1).

La federació es la única garantia efica dels *drets dels pobles*; dels drets de las diverses rasses que, agermanadas, componen

(1). Aquelles conviccions són en mí antigas: pól véurese la que, temps ha, en lo *Gay saber*, (any I.—nom. VIII.) y en l' article intitulat, *Rediccion, etc.*, deya del resultat de certa federació literaria, en Espanya: ab la que, com allí s' dona á conprentre, simbolizava la política.—

una nacionalitat. Sens aquella, tampoch estàs segurs los *drets del individu*: l' estat los dona, l' estat los pren.

Per organitzar un poble llibre y federalment, de manera que totes las societats que han anat formantse, fins à constituir la nació, estigan degudament enllaçadas y giren sens destorbarse dintre son respectiu cercle d' acció, quedant sos drets garantits al individu; es menester recordar que la familia es la basa, lo mirall y exemple de la societat nacional, precisament perquè es la primera societat política, l' origen de totes las demés d' aquesta classe; aquella ahont s' hi troba establert, limitat y condicional naturalement lo veritable poder polítich, la sobeïria originaria, que col·lectivament considerada constitueix la vera *sobeïria nacional*.

Per esta causa, totes las organitzacions dels pobles en que s' prescindeix d' aquella basa política, natural y originaria; en que resulta, políticament, dissolta la familia, són centralisadoras; ja que s' capgiran, ab eixa dissolució política de la societat que ho es primaria y esencialment, la procedencia y consuetud de lo poder. Com cap individu s' ha sobre si mateix, aquell no s' pot trobar, à las horas, d' un mode real y permanent, sino en l' estat, que per alxó, de *delegat*, que deuria esser, passa à considerarse *delegat*; y la provincia, lo municipi y l' individu no tenen sino lo que ell los hi vol concedir.

Veus-aquí la centralisació, l' omnipotencia del Estat, lo *despotisme*.

No vull la llibertat enganyadora que ve de París: de lluny li sento l' corromput baf de son alé, perquè té ple l' ventrell de materialisme y centralisació. Estich per las verament llibres ó autonòmicas institucions *familiars, municipals y forals* de la *Espanya aragonesa* en la Eitat mitjana, garantidas, emperó, per l' ester desenrotllament de la *federació* à las horas incompleta; y milloradas en lo que aconsegueix l' experiencia y exigescu lo consegüent y veritable progrés dels pobles.

Las nacions subjectas y ja avesadas à la centralisació, (que

malament se'n dia administratiu, i regimistada són per l' invasió dels altres pobles: així es que somien sempre la gloria de la conquesta; mes, en son interior, sofreixen la vergonya del despotisme.

Las que han adoptat la descentralisació, ó estan (gosa'tia completa) organisadas federalment; tenen, dintre, la vera llibertat, y envers l' exterior, lo sentiment de germanitat y respecte; en las bonas relacions; així com lo sentiment y la forsa de la resistencia, en tota agressió.

Los pobles subpirenàichs d' Espanya guardan, encara, son caràcter propi per la federació, no obstant molts segles de hegemonia castellana y de centralisació austriaca, borbònica y constitucional; y per eixa causa, defensaren d' una manera heroica (tornant à pèndrer espontàneament certa organisació federal) sa independència y la dels seus compatricis à principis d' aquesta centúria.

La confederació de dos sols pobles no pòt esser subsistent, perquè en cas de dissentiment entre sos respectius delegats en l' assamblea federativa, no hi ha medi legal de resolució: això portaria, mes ó menos aviat, la dissolució d' aquella per la ruptura ó per la forsa; ab la qual, lo més poderós establiria l' unitarisme contra 'l més dèbil.

Si havia de constituirse, per exemple, una confederació entre Espanya y Portugal, la sola garantia de la conservació de l' autonomia del últim estat, seria la restauració—dintre de la federació—de l' antiga Corona aragonesa. Los pobles que la componian, conservan, encara, sa fasomia especial, una llengua distinta en la major part de son territori, estimats recorts de sa gloriosa autonomia, y 'l vigor que sempre 'ls ha distingit; y, prompte ó més tard, farán trossos dels corruptors y artificiosos llasos ab que se 'ls oprimeix.

Lo símbol, ab tan satànich orgull, adoptat per la dinastia napoleònica, l' *àliga de Júpiter* que, amenassadors, estreny fort en sas urpas un feix de bruscats llamps; ab claretat nos diu, ja, lo que sempre han de témer la Fransa y l' Europa, de

son imperi. Despolisme, violència, en lloch de llibertat: corruptor paganisme, en lloch de progrés moral y filosòfic: destructoras guerres, en lloch d'ordre y progrés material.

Lo Catolicisme proclama la Llibertat, sostenint lo llibre arbitre: la garantís, defensant l' independència dels poders civil y religiós; y la predica, declarant l' unitat en son origen de la rassa humana, l' igualtat de tots devant de Déu. També empeny, continuament, a la humanitat cap al progrés, donant-li per objecte la perfecció moral; ja que la historia demostra que 'ls pobles que cauben en la corrupció, retrogradan sempre.

JOAQUIN SITJAS.

La Bisbal, 1868—1869.

LOS BOIXOS DE MA TERRA.

I.

Del Montserrat las timbas
de boixos són guarnidas,
qui ve del santuari
ne du un ram per senyal
ab la devota estampa
ó 'l sant escapulari,
tot jardí de las vilas
de boix té caminal.

Lo teixidor treballa
de peus y mans depressa,
qu' en son dalé somnia
un xich de roba mes.

Aquella eyna ab que guanya
lo pa de cada dia,
l' activa llenadora,
de fusta de boix es.

Lo montanyès lo talla,
quan es ben soch, l' agafa
y ab ses toixas ehinas
ne fa mil treballuts,
ja sian cosas útils
ó be gayas joguinas
que de després a vendre
per siras y mercats.

Tractant de conquerirnos
fortas llegions francesas
del segle las primeras
aquí varen estrar;
los fills de la montanya
surtint de las boixeras
aquells estols herístechs
xafats ne va deixar.

En l' era y en la plassa
lo fluvíol ressona
fent corre á las balladas
lo enamorat jovent;
sí són de Catalunya
ben fillas las tonadas,
de fusta de la terra
de boix es l' esturment.

II.

Si respectava 'l druida
lo rogre centenari
perquè la faulte un dia
lo feu arbre sagrat,
naltres que la fé vera
del sant Fill de Maria
tenim, guardem la planta
que cria 'l Montserrat.

Y ja qu' es nostre símbol
de fé, d' amor, de feina,
de santa independència,
de tot lo qu' estimam;
en mig l' escut dels avís
de millors temps herència,
en mig de nostras barras
posem de hoix un ram.

No meix florir ni palma;
dels heroes y dels martres
la testa benabida
cenyim de hoix tot sol,
y quan vinga l' angunia
qu' es terme de la vida,
de hoix una creu sia
nostre darrer consol.

— ANTONI GAREYA Y VIDAL.

- A boca que no parla Deu no la ou.
— L' abundó mata la fam.
— No sab be á Deu pregar qui oo va per mar.

A LA LLIBERTAT.

Com cerca l' oet qui, sense guia, petja
terra per ell novella, com l' estela
busca en lo sol sa vesta lluminosa,
aixís l' esprit, que presoner se migra
dins las carnosas libras que l' enclouhen,
¡oh llibertat! ab tot afany te cerca.

Te vén! Te vén en las flaugeras alas
del au que 'l cel ab son plomatge frega.
Te vén del fum en la glopada flonja
que de la llar pòl espirall s' escapa.
Te sent en la ramor qu' al cel envia
la serpejanta brumerosa riera.

Te compren, perque 'i sent, quan desprenentse
de las miserias de la toxta vida,
en altre món desgonegut somnia.
Te desitja, perque compren que l' ànima
de llibertat no mes deu mantenirse;
etern nodriment vòl cosa infinida.

Com lo mantell de soleyada ardenta
ho fa ab mig món, te acetxa ab tas alas
tot lo que, sent, del dit de Deu ne brolla.
Tu n' eis la pura, la invisible anella
que nostra vida, ab l' esdevindre lliga.
Pont del que 's vén, al que no 's ven nos juntas.

Tens part de Deu y part de tu 'ns alepa.
Sent sino llot per tu à Deu l' hom s' acosta.
La carn es un nau, tu eis la ratxada
de vent qu' enva pera sa vela espera.
Tu sola véus lo terme y lo principi;
ets clau del pensament y ale de l' ànima.

Lo seny y 'l cor per viare ab tu s' afanyan;
desig foll es lo sent... Tu ets massa pura
perque à enfangarte en sas miserias baixis.
L' home 'i vol y 'i robeja... també anhela
tindre l' aucell y por ingrariho 'l mata!
Escut del fanch, jòh llibertati, no 'u aia.

Tu vius allí ahont nova vida roda
lo torn etern d' indefinible estada;
Tu ets tota esperit, de lo alt senyora;
resta en lo cel. De la nissaga humana
fesne l' esment que, l' àliga que vola,
ne fa del cuch que soterrat habeja.

Tot hi pot ser sobre la dura terra,
tot, tot menys tu qu' hi ets tan desitjada!
Ta mà, qu' es dolça pau, si devallessis
armada de coltell tè la veurias.
Ta ven de mei, sols per dir be criada,
mots de disort ne llansaria ab febre.

Pron s' hi ha qu' ab ton nom peijan al feble.
Tot cridant llibertat los caps rodolan;
lo pit qu' avuy victoriós aiena
al crit de llibertat demà deessangran.
Del carro d' ambició a las amplas rodas
ah ton sant nom los despòtas batejan.

Per tu mig món al altre mig tremola.
T' lavoca l' oprimit y 'l que flagella.
Ah llibertat!, quan testimoni vullas
de que ab ton nom lo seu la mort cambia,
no 'l cerquis aquí al món, prou podràs rebrel;
mes d' una ànima al cel podrà donartel.

Temples ja vells, generacions passadas,
tot al fals jou de llibertat fa testa
content ha doblegat: las noves gèneras
al mateix jou abalxaran las setnas,
fins que l' esclat de la diada eterna
als ulls de tots tal com ets tu t' ensenyi.

Oh segles nous que l' esdevindren còval!
oh mars! oh cels! oh tenebrosas boyras!

callen las veas de l' armonia santa.
Dei nom de llibertat perdéne l' esma.
Aquí á la terra, de son peu la estampa
jamay, jamay la trobaréu impresa.

Septembre 1869.

F. PELAY BAIZ.

L' ADVOCAT DE PEU DE MARGE Ó CONSELLER DE SECÁ.

Hon se vulla que sia , y mes principalment en los borgs y hogarets, hi ha sempre un home que talment inspira confiança á sos vehins, que á ell acuden en totes las necessitats, ab la seguretat de que podrà traure'los de la situació en que se troban, sempre y quan esta tinga que veure en cosas de lletras ó drets. Y sols en las de semblant mena intervé, perque essent cosa de malalties, ja es sabut, que los saludadors, los pastors y curanderos tenen la preferencia sobre los metges y cirurgians. Y en bona fe que no sabem donarnosen d' aixó la rahó, puig si estos fossen molt exigents ó aquells curassen, ó aplicassen de franch los remeys vetheo allá; mes que es cas! Curandero hi ha que d' un cataplasma de pa mastegat, ó altre cosa per l' estíl no fa pagar una groga com un sol, y si l' malalt se mor, Deu l' haja perdonat. Aquestos son curanderos del cos. Deis que avuy volem parlar podriam dirne curanderos de l' esperit, puig sa ciencia 's refereix á lo que en llenguatge de bombo y platerets se diuen avuy ciencias morals y políticas.

Molt deuen haber estudiat dirán vostés, y jo 'ls respondre no, no ho cregan: regularment son mes tontos que l' pa de munició; pero mercós á certa ganseria, unida ab una gran dosis de presumció, á haber tingut algun plet, á haber estat dos ó tres cops d' Ajuntament y á saber llegir, he que ab prou feinas y treballs, se consideran ab capacitat pera donar un consell, sobre tot si sabent de que 's tracta, n' han parlat avans ab

qui 'ls haja pogut encaminar. Quasi té son tots tallats ab un mateix patró; mes pera millor presentariu á nostros lectors nos fixarem ab 'N Totol Montserrat, que gosa fama de discret en lo poble y sos voltants.

Est es un home si fu na fa de cinquanta anys, monudet, secardi, ab una illeta menuts com de móstela y una rialleta depicardia que sembla que 's burla de la gent. May ha deixat la barretina, ni ha transigit ab la moda dels pantalons que han substituït á la calsa curta, y no hi ha exemple d' haberlo vist sens lo punxagut cabas dessota la xella; y la vara de freixa á la ma. Quan mori son pare, tingué ab los germans algunas rahons sobre la llegítima; y húbentse aficionat á las conversas de son advocat, ja que termenat lo plet, no li quedaren ganas de monrer mes rahons,—puig si he la questió 's descidí á son favor, degué pagar los gastos fets per la una part, puig los contraris, com son succedir, pediaresen com á pobres,—pagat y satisfet de la ciencia del qui tant be 'l defensá, portáball á tots aqueells que tenian algun duple, ó sens saber com, se veyan reconvinguts. Ab estas visitas aprengué alguna paraula, que quasi sempre pronunciaba malament, y fins alguns llatinsorom que deya com Déu li donaba á entendre quan creya arribat lo cas. També feu de justiciu y en virtut de certas injustas reclamacions, que feya un oficial del Gubern de Provincia, perquè no 'l volgueren untar, prengué la resolució de venir al Governadó en persona, ab tot y que no parlaba catalá, y com ne sorti d' allo millor, no 's hecnollá mes en la public, pera que craguessen que sabia ell sol, molt mes que lo rector, lo melgo, lo mestre y 'l segretari plegats.

Inútil consideram constonar que sempre y quant á trovarlo anaba algun vehi, 's revestia d' un aire de solemnitat y reverencia extremat, que probablement aprengué dels jutges, que mitg dormint se enteraban de son dret en l'acte de la vista; y que termenada la relació del pacient, feya semblant de rumiar una estoneta, probablement pera donar mas pes á sas decisions.

En esta situació 's troba en lo moment actual á consecuencia d' habersell presentat á demanarli parer un vehi d' aqueells voltants:

—Quin diu que es lo cas Borregaire?

—Deben advertir que l'nom de Borregaire li donaban al pagès que anava a consultar, perquè sonava lo sach dels gomechs.

—Sabeu l'hortel que tinc d'aquí d'allà de la riera?

—Prou qu'antany hi feres tant bona collita de mongetes y carabassas.

—Donchs ara 'm surt lo Blay de l'Alaya, que si son verdas si son maduras, què si la terra es seca ó es ballessa, que si ell té las forsas y tirarà un impediment al Judge...

—No digas més: ja 't dich jo qu' es un cas del botabot.

—Que voleu dir que te rahó y que perdre la terra?

—Ah! la terra 't vol pendrer?

—Y donchs?

—Oh com deyas si son verdas, si son maduras, me feya compte que parlabas de las carabassas. Donchs la terra. Y ab que s' infonda?

—Veyeu, diu que l'paper d' arrendament canta que 'l seu hort te un cortó, y com ho ha fet mirar per l' acanador, y no li troba, diu que jo hi aní gratant lo marge, fent caurer la terra de dalt a baix, y que no sols vol la terra sino ls arbres que en ella he plantat.

—Oh ab aixó te rahó, y rahó que 'l Judge no li hi ignorarà, perquè ja es mes sabut que lo pare nostre, alló que diu: «Quin sol anà sert y tort, sol y aixorit.» Dient tals parantes quedà més teu y satisfet que si hagecs venut un enemich.

Lo Borregaire no l' entengué y preguntà:

—Que diu?

—No m' has entés? No es estrany? Aquestas son anas parantes llatinas que deya tot sovint mon embocat quan fingir lo plet de las legitimas y las trebancas, y segons ell significa abó que dihuen en català, qui en terra d' altri sembra, peet lo temps y la llavor.

—Y donchs que voleu dir que tant de perdut.

—Home en est mon pera tot hi ha remey...

—Menos per la mort.

—Just. Deixamhi arriflexionar un xich y molt será.

—Ba, be, mentres vos barrinen jo hi calaré un cuhet.

Lo Borregaire encengué un cigarro, que feu ab tabaco y mollas de pa que tragué del butxacó de l' armilla ; y mentres lo xucíaba, lo qui debia donarli consell feya mil gestos y exclamacions y pronunciaba miljas paraulas y se paraba com si reflexionás. Al cap de bona estona salta dient :

—Diu lo Blay que tu has gratat lo marge. ¿Que es veritat aqueixa mentida ?

—Jo, lo marge.... Veyau lo marge es d' assi d' allà del hori.

—No t' pregunto això ; sino si has gratat lo marge.

—Home, un marge, ja saben que sempre cau la terra a baix.

—Carax que 'ts tanoca ; pero tu l' hi has feta caurer.

—Be vaja si 'm prometen no sortir à declarar per ell, si hos crida, ja vos ho diré.

—Promés. Que som criaturas aquí ?

—Donchs bueno, jo cavant me he anat acostant al marge, y com he aldeyal que la regadora llisqua per dessota, quan plou baixa una mola d' aigua, suscava la terra, y tot una que l temps dona per alt, harrabust, la terra abaix. Jo torno à obrir la regadora mes amunt y avant.

—Borregaire, això ho has après sonant la manxa borrega, que un pich està vuida s' infla bufant.

Lo Borregaire esclafà una riallada bestial y l' altre continuà.

—No tingas por, y ja ho pots deixar tirar en plet : jo t' ho abono.

—Donchs voleu dir que li guanyaré.

—Com tres y dos son cinch. Vinam aquí y escolta. No has sentit dir prop de un riu no hi fassas plu ?

—Prou.

—¿Qué l' aigua tant pren com dona ?

—Si.

—¿Qué quan lo riu roaca, aigua porta ?

—Ja ho crech.

—No has reparat que quan hi ha una riarada forta, devegadas l' aigua se las enfila per un costat y porta terra al altre ?

—¿Qué 'm diheu ? Mes de cent vegadas ho he vist.

—Bueno donchs : ¿La terra nova de qui queda ? Del vehi. ¿ Aquella terra qui l' ha portada ? L' aigua. ¿No es la aigua

qui ha fet caurer la terra del marge a baix ? ¿No ets tu lo vehí ?
Donchs la terra es leva.

— Si mes l'algua....

— No t'emboliques, la terra es leva.

— ¿Y tot allò que me habeu dit d'anar aixurit y sol ?

— No t'emboliques, y si t'ho tira en plot, ma à la butaca y
avant que no faltará qui t'ajude, que tinc un ambocat dels
de ups. A Deu.

Los consells d' N Montserrat solen esser per l'util. Qui
fiat en ells s'embaranca en un plot, neix per punt gene-
ral mes sabi que rich; mes per alsò no escarmentan sos ve-
hins que res fan que de importancia sia sens consultarlo, y
en proba, assi va un cas ab lo quí terminaren estas breus
páginas.

Un amo d' hisenda resolué concedir à parts algunes terras,
y despres d' haber convingut los pactos, ab los qui debian pen-
drerlas, determinaren que ell mateix los estendria y que
passats vuit dias, es à dir lo diumenge següent, los anirian à
firmar. Com los pagueos, no cal dirho, son desconfiats per
essencia, presencia y potencia, pregaren al Montserrat que los
acompanyàs pera que senalés lleigir los papers, pegués venir
en coneixement de si lo escrit era lo mateix que tenian con-
traciat.

En efecte lo dia convingut anaren tots los que intervenir de-
bian à la casa del amo: lleigí est los pactes, los explicá los
punts mes difícils de compendrer y terminat l' escrit los digué:

— Es lo mateix que diguerem ?

Tothom callà. Y si callaren fou perque lo Montserrat al arri-
bar à determinat punt del contracte, ab lo cap signá que no,
senya que tenian convinguda per lo cas que no deguessen
firmar.

— Qué diheu ?... No es están be ?... Habeu fet un altre pen-
sament ?... Parieu d' un cop !

— Jo !... Nosaltres....

— Mes diheu : ¿ No convinguerem en estos pactes ?

— Si senyó !

— Ah ella no estabas resolta à pendrer las terras ?

— Si senyó.

—He variat alguna cosa?

—No senyó.

—Que tenu por de perdrevoshi?

—No senyó.

—Y donchs perquè no 'ls volen firmar?

—Si'm dona llicència, digué-lo Montserrat en semblant punt, jo li explicaré.

—Parieu.

—Aquesta gent ja s'hi confrontan als pactes y condicions de la terra y cultiu de la hisenda; pero no volen subjectarse á las de Valencia.

—¿Quó diheu?

—Que no volen estar al catastro de Valencia.

—No se lo que volen dir.

—Oh donchs ja st. Los pactes estan be; mes voste vol que paguen com á Valencia.

—¿Jo?

—Torne á llegir l'acte, ja ho veurá.

Torna l'amo á llegir: á quiscun pacte s'aturaba, y jo Montserrat deya «no es aquest. Avant, avant.»

Per si arriba á un endrol que comensaba així: «Ultim y finalment,» y sentint aixó aquell esclamá: «Aqui es.»

L'amo aná llegint y sobtadament esclafi una riallada tan forta y de tanta dura, que los presents de veurer que rebiantant de gust, comensaren á riurer també, y allo dura voy voy mitg quart. A la fi restablert lo silenci, llegí aquell.

«Ultim y finalment, será obligació del parcer pagar tots anys una pesseta y tres cortans de ordi per jornal, en lo dia primer d'Agost, en ajuda de cost y equivalencia dels censos y catastro.»

—Aixó es: y á mon entendre vol dir que vol que paguen aquí lo catastro com á Valencia.

—No home, no, vol dir que en compte de pagar al Govern, la part dels censos y catastro que corresponen al tros de terra que collirán, me donarán á mi la pesseta y los tres cortans per jornal y jo'm cuidaré de tot.

—Te rabio home! si está mes rebó... Vegí, no ho havia entes!

Res, de vegades un home s'encaparra; Minyons, això està molt ben disposat: poden firmar.

Jò no: sè si coneixeren al original pel retrato que de ell he fet, si qualque cosa hi falta, poden alegirli, prenentla del que de segur haureu tractat.

GAYTÀ VIDAL.

Max Rosell (Vilafranca) Septembre de 1869.

LA MYOSOTIS.

(RECORDANSA D' ANTONIETA DE BELLCALIRE.)

—Riu qu' entremix de l' herbeta

Patonejas tantas flors,

¿No m' dirás si en ta voreta

N' has vist en lloch la floreta

Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la encesa rosella

Nascuda al marge del blat....

Ardent y breuol com ella

Sol ser la esperansa bella.

Pe' l' cor qu' està enamorat....

—Riu qu' entremix de l' herbeta

Patonejas tantas flors,

¿No m' dirás si en ta voreta

N' haurias vist la floreta

Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la Viola boscana

Que tem l' orrig del jardí;

Brifloseta y sens ufana

S' hi cuniralla sa germana

La nina d' esguart diví.

—Riu qu' entremix de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
Es vritat qu' en la voreta
No has vist en lloch la floreta
Que cerco per mos amors?

—Pot sè es la flor consagrada
Que biaveja en lo pradell....
Per ta pensa contristada
Cada jorn a ta estimada
Portarà un recort novell....

—Riu qu' entremix de l' herbeta
Patonejas tantas flors,
Patoneja en ta voreta
La hermosa y gentil floreta
Que cerco per mos amors!

CELSTI BELLAT Y FALGUERA.

Mars de 1869.

-
- La mes mala osca es la del mateix fust.
 - Del pa de mon compare bon tros a mon fillol.
 - Alli hont no hi ha, lo rey hi port los drets.
 - Val més anar sol que mal acompanyat.
-

L' ENCANT DEL PA. ⁽¹⁾

A la porta de l' Iglesia
me posava ab mós companys,
mentre que entravan las noyas
à ohir missa malinal.

Una, duas, tres passavan
frescas com las flors de Maig,

(1) Del llibre inicial *Mei y fa*.

pero de cap la frescor
me penetrava á las sanchs.

Després... n' arribava una,
molt depressa caminant,
sòta un bras la caputxeta,
un pa sòta l' altre bras.

Passava... Jo avergonyit,
no la gosava mirar,
y, ah tot, veyia qu' ella 'm veyia
tòl posant los ulls en blanc.

Se tornava roja, cucesa;
tossia, allargava 'l pas;
baxava 'ls tres esgrahons
que té l' esglesia a l' entrant,
y... savint cusopeguava.

Pobr' aymia!... No es estrany:
doblement enllabernada
pels raigs del sol y pels raigs
de l' amor!...—Pero 'ls minyons,
que s' estavan assentats,
tòts m' eran amichs de prava,
y no se 'u burlavan may.—

Després d' obida la missa,
y, fetas las caritats,
los vells á encantar sortian
pans morenos y pans blancs.

Lo pa que havia dat ella
no era, no, lo millor pa,
y era 'l que s' adinerava
cada festa a un preu més alt,
puix, com més amichs savian
món empenyo per comprar',
hi deyan sous y més sous,
com si fós tòt ell de blat.

Deyan més y més, riunt
al véureme deslligar
la punta del mocador
y contar mos capitals.—

Ah!... Vestit de la Puríssima.

depressa fóres cambiat,
merces à las mévas pujas,
merces à mon amor castil.

Joaquín Riera, de Girona.

Donquers, Juliol 1859.

ANAR Y VENIR.

Un frare franciscano viatjava en carnavalge desde Lleida à Tarragona, y un d'aquests impertinents, que may ne faltan per ficar-se allí ahont no 'ls demanen, li digui:

—Escollí, reverent; jo 'm creya que 'ls frares, com vosté, no podian anar à cavall.

—Es molt cert; pero podem veir.

V. V.

LOS DEBILES CASTIGOS.

I.

Son à la plassa à ferre un ball,
Cocas hi dansan, cocas y rams.
•Sonau, violas, trompas sonau,
Que ja 'ls dits petan pera 'l ball pla:
Vuy es diada del nostre Sant,
Bona cuilila tindrem enguany.
Jayo, hon jayo per hont anau
Veniu à seure en aquest hanch.
Menjareu coca, beureu vi blanch,
No us fassa pena per tots n' hi haurà.
Lo pobre jayo ja ha reposat.
Gracias ne dona, s' alsa del hanch;
Passa pel poble y pel rabal

Y va linyantse pels camiscals.
Bona gatzara encara fun,
Lo su n' arriha mitj ofegat
D' adius dels boscos, com un dolz plaut,
Trompas, violas s' uoen senar.

Ay! que de sopte tot s' enfosqueix,
Remor confusa ne va creixent.
Despres alçada lo fort traquetj
De pedra seca que cau del cel.
Trenca las teulas, retrinxa ls ceps,
Tot pelat queda com á l' ivern.
Lo pobre jayo de lluny ho veu
Y s' ajenolla eridant: «Merçè!
Càstich me envias, càstich meresch;
Seuor, per gracia, sia 'l derrer!»

II.

«Jayo, bon jayo, entráu, entráu;
So viuda y pobre, això no hi fac;
En esta pedra ó en aquell jas,
Menjan de gana un mos de pa.
Ah molta pena anam passant:
Quant ell hi era ob, allavors ray!
Mes grat y grácias per aquest any,
De tardanias no'n faltarán.
Ayre, maynada, que l'inquietán,
Lo pobre jayo vol reposar.
Al pedris soya lo caminant,
Tantost s' aixeca grácias n' ha dat;
Per l' hortot passa, ja n' es al camp,
Ara s' en puja per un tusal.
Un poch reposa quant es á dalt;
Bona es la tarde, l' ayre suau,
Cap á la posta lo sol s' en va,
Travessant nuvol roigs y daurats.

Ay que de sopte tot s' enfosqueix,
Remor confusa ne va creixent.

Després aixorda lo fort traquetj
 De pedra seca que cau del cel.
 Trenca las teulas, retrinx la ceps,
 Tot pelat queda com a l'ivern.
 Lo pobre jayo de lluny ho veu
 Y s'ajenolla cridant: «Merçel
 Càstich m'envias, càstich meresch,
 Senyor, per gracia sia l'derrers!»

III.

Jagut a terra dins d'un altar,
 Als peus estava d'un frare blanch.
 Ja no mes feya que gemegar,
 Los plors li queyan gallas avall.
 «Pecador, plora, be'n deus plorar,
 Gran so la culpa, la pena gran;
 Mes al refuj ja est arriat,
 Per noves tetras no passaràs.
 Si t' sobrevénen recorts amarchs
 Oració santa te quietarà.
 Aquí se t' dona remoy y pau:
 Clarors y aromas pare y germans:
 Aquí milacles podràs obrar
 De penitencia y caritat.»
 Al temple sonan dolcissims cants,
 Apar que slau veus celestials;
 De goig ja plorà lo caminant
 Dintre dels brassos del frare blanch.
 Ayt que de sople tot s'enfosqueix,
 Remoc confusa ne va creixent.
 Després aixorda lo fort traquetj
 De pedra seca que cau del cel.
 Trenca las teulas, retrinx la ceps,
 Tot pelat queda com a l'ivern.
 Lo pobre jayo de dins ho sent
 Y s'ajenolla cridant: «Merçel

Càstich m' entrias, càstich mereisch;
¡Dolsa esperança, serà 'l derrer!!

Agost de 1867.

M. NEL MILÀ Y FONTANALS.

Un polissont que perseguia à un malfactor entrà en una fonda y dirigintse à un senyor que estava dinant li demanà lo passaport.

—Perqué 'l vol? dix lo preguntat.

—Pera comprobar las sevas senyas particulars ab la fotografia de un ciutadà que vaig buscant fa temps.

—Aqui va 'l passaport, digui el senyor donantli 'l primer paper que trobà á mà.

—Comensem donchs. Y ab molta gravelat llegi 'l de la policia.

Pous de porch.

Llengua de badella.

Cap de bou.

Cervell de cabrit...

Lo passaport era la llista de la fonda, y per consequent cap de las senyas convenia ab la fotografia.

L' ESTATUA.

I.

—«Per las parts de Tarragona

«Diu que han entrat los alarbs,

«Volen assetjar castells,

«Volen enrunar ciutats.

«Lo noble compte Borrell

«Per llur poder contrastar

«Ha aplegat baix sa bandera

«Tots los herons catalans.

«Jo també ajudaré en la lluita
«À mon senyor natural,
«Y Deu me darà coratge
«Que ha defendre la Creu vaig;
«Vescompte d' aquesta terra
«Restau sobirà y capdàl,
«Guardeu lo castell ab honra
«Ja que nasqueren honrat.
«— Germa deixeu que mas armas
«Puguin en la guerra estrenar
«Que so cavaller novell.
«Qu' encara so poch en anys
«Y temo no 'm manquin forces
«Per ser del castell capdàl.
«— En la capella vechina
«Davant de lo rich altar
«Sobre un sepulcre de marbre
«Jan un cavaller armat.
«Es lo compte nostre pare
«Que Deu li do santa pau!
«Ell per la honra de sa casa
«Des de 'l cel sabrà vetllar.
«Germa, allí demaneu forces
«Y forsas no 's mancaràn.
«Aden esposa estimada,
«Aden bella Melisant,
«Per mon-Deu y per ma patria
«Hay partesch à guerrear.
«Diu lo compte, s' embarbota,
«Munta depressa à cavall,
«Cent escuders l' environas
«Altres cent colcan d'avant.

II.

En la porta del castell
Hi ha grans res de vassalls
Que guaytan ab alegria

Com los barons hi fan via
Muntats en guarnits cavalls.

Dels reials del noble compte
Han arribat missatgers
Portadors d'alegras noves
Per ço 'ls joglars canten trobas
Y bornan los cavallers.

Ensempla ab sas bellas dames
La complesa Melisant
Es del torneig solirana
Desde 'ls finestrals, galana,
Los guerrers està esguardant.

¡S. Jordi! Com s'abrahonan;
Colcant pe 'l patí de honor
Tots fan tremolar la serra,
Los mes valents de la terra
Mostren avuy son valor.

La vent de la tarde oreja
Las plomas de llurs capells!
Tots cridan: ¡visca lo comió!
Met n'está sols lo vescompte
Governador dels castells.

Ell sol, entre tanta valents
Callat està y conciros,
Quan passa prop la complesa
Baxant lo cap ab tristesa
Llensa un sospir dolorós.

Fa ja molt temps que l'acassa
La disort y 'l pesar greu.
Ja en festas lo temps no passa,

Ni ab sos falcons surt à cassa
Ni en galanias se 'l ven.

Y 's diu molt que en la capella
Llargas horas ha passat
Prop la tomba de son pare,
Mes com lo dól l' aolapara,
Debades haurà pregat.

La llum del sol li don' pena
Y las horas de la nit,
Ho son per ell de martiri,
No descansa; en son deliri
Se revolca sobre 'l lit.

Tal volta serp verinosa
Li va rosegant lo cor
Ó li bèn la sanch ardenta,
Y, ell, ab la dol que 'l turmenta
Oblida son nom y honor.

Per ço entre 'la brans del torneig
Callat està, y concirós,
Mes quan ven a la comptesa
Baxant lo cap, ah tristesa
Llensa un sospir dolorós.

III.

Lo vescompte està en sa cambra
De malaltia ferit,
Debades criats y patges
Lo vetllan dias y nits.
Debades metges entesos
No s' apartan del sen lit,
Que 'l mal que mata 'l vescompte,
Es mal que no pot guarir.

Per ell pregaries aixocan
 En lo monestir vehi,
 Per ell la bella completa
 Habits negres ha vestits
 Y al bon Deu n' ha feta oferta
 D' una corona d' or fi.
 Més com pus de jorns s' escolan
 Mostra 's lo mal pus ardi,
 Y per ço los metges tamen
 Que jamay podrà guarir.
 (Oh! contemplat' dona pena;
 No es ja 'l cavalier gentil,
 Es una ombra esgroguebida
 Que del sepulcre ha fugit.
 Los fets patges que lo vetllan
 Se estremeixen de sentir
 Qu' ixen suspira de sos llavis
 Y mots que res volen dir.
 —«Germà, jo forsas voldria,
 «Y senti' que forsas no finch,
 «La tomba de nostre pare
 «Prou ha escoltat mos sospira,
 «Més per ço l' amor no minva,
 «Per ço 'm recrema el desig.»
 Un vespre cansats los patges
 De vetllal' s' han adormits.
 Lo malalt entre las robes
 Està cotxat y arrupit.
 Tot duna de lo lli sala,
 Tot duna de la cambra ix,
 Dihent ab folla alegria:
 —«Oh! meva scra cixa nit,
 De tan lleuger com camina
 Los patges no l' han sentit,
 Fa via cap a la cambra
 Hont Na Melissant hi viu.
 Es lo castell, aquella hora
 Més callat qu' un cementir
 Sols a cops s' ou d' algun guayte

Lo acompassat tropig;
Sols pe 'ls finestrals s'ovira
De las estrellas lo brill,
Per ell goiat lo vescompte
Coratijs fa son camí,
Mes quan arriba a la cambra
Ab horror fensa un gran crit,
Qu' una imatge qu' esborrona
Davant los seus ulls ha vist,
No guardan damas la porta,
Ni menys escuders gentils,
Armat cavaller de marbre
La guarda fa aquella nit,
Juntas las iradas cellas
L' esguart enujat y altiu
La mà dretu sus l' espasa,
L' altre mà damunt lo pit,
Lo vescompte bamboleja
A terra, can esvahit:
Es l' estatua del seu pare
Que 'l priva de fer un crim,
Y que per vèllar sa honra
S' alsat del eternal lit.

IV.

Al vescompte l' enterraren
En lo monestir vehi,
L' amor que 'l donzell tenia
Deu lo havia malehit.

P. NADOT RENART.

Vilafranca del Panadix, Setembre 1868.

CORONACIO DE DONYA SIBILIA.

Sapigut es qu' En Pere IV dit del Pouyalet per los Catalans
y la Ceremonios, pe 'ls Aragonesos, s' ennarida quatre vol-

tas, la última de las quals, á la edat ja de cinquanta vuit anys, ho feu ab donya Sibilla, filla d' un cavaller de l' Ampurdá dit don Bernat de Forciá, y mulier que fou d' altre cavaller nomenat D. Artal de Foces. Això era en l' any 1377 y quatre anys apres, vengué com á reyna qu' era coronaria solemniament, pera lo qual, «après de convocadas Cortes generals de tota la terra en lo lloch apellat de Monçó, com diu lo mateix rey en sa crònica, é aquelles molt ben celebrades» per illustancia de algun temps, en la ciutat de Saragoça, ab gran festa y galas, coroná á la dita donya Sibilla l' any MGCCLXXX. Tal es la fetxa que posa, més á lo que pareix deu esser per errada pus que tots los historiadors, y quans tractan de dit acte, portan la de 1381, que es la mateixa que dá també lo document que á seguit posem.

Est, que com molts d' altres devem agrahir á los Senyors Gaspar y Puiggarí del arxiu de la casa la ciutat, es la relació de las festas que tingueren lloch ab motiu de la dita cerimonia, la quina es descrita ab tota minuciositat y llargaria. D' ell se 'n poden traure datos sumament curiosos aixís en las costums y trajes, com en lo ceremonial usat pera tale festas, y per això lo transcribim. Al seu final's hi troba una de las pocas poesias fetsas per lo dit rey en Pero, la qual penjava d' un cartell posat al pit del pavo ó pago com deyan y espressava lo desitj de que tots los cavallers presents fossin allí devant son vot, costum introduhida segons la mateixa poesia diu, de las costums caballerescas de la Fransa, y en virtut de la qual tots quants allí eran, s' apressuraren á fer cadescú lo seu, posantlo en escrits, com lo rey volia á ú de veure si tots lo complirian. Si ho feren ó no, ni lo mateix cronista ho sap, pues que ingenuament confessa que si be ha oñit que alguns lo compliren d' altres no 'n sap res. Diu aixís:

«Translat de la festa e sollemnitat que fo feta lo dia que la reyna D.ª Sibilla, mulier del Sr. Rey en Fern, se coroná en la ciutat de Saragoça (1).

Dimecrés á 30 dies del mes de Janer del any 1381 lo Sr. Rey

(1) Preliminar del primer tomo de dictaris del arxiu municipal, any 1380.

en Pere coronà la reyna D.ª Sibilla, moller sua, en la ciutat de Saragossa, hon se feu la solemnitat e festa desus escrita.

Primerament lo dimars, a vespra abans de completa partí la dita senyora de l'Algefferia cavalcant en un cavall blanc ab rich ensellament e fre e vestida de vestidures blanques de drap d'aur e de seda. E en lo seu cap no portave nengun arreus d'or ne de perles, mes tant solament sobreis cabeils un vel de seda prim. E entora della anaven a peu dotze fills de nobles e de cavallers vestits de blanc ab sengles brandons de cera blanca encesos.

E devant ella anava un ciri gran de pes de 7 quintars lo qual era mes sobre carretes de fust les quals tiraven 12 homens vestits de blanc. E lo dit ciri havia senyals del Sr. Rey e de la dita Senyora.

Et havia ab ella cavalcant la comtesa de Luna la jove e sa mare, e la comtesa de Esora e ab dues ses filles, e la mulier de Pedro de Luna e daltres moltes dones mullers de richs homens e de cavallers e de ciutadans, e donselles nobles e de paratge.

Et hi havia molts richs homens, ço es vescompte de Rochaberti, en Benet de Cabrera, N.^o Anton de Luna, D. Pedro de Prades, en Pedro Ferrandez Olier, en Benet Pinedo, Mossen Uch D.^e Anglesola, en Blascho Dalagò, Mossen Arnau Dorchal, en Not de Muntada e molts daltres.

Et hi havia molts prelats; arcabisbe de Saragossa, arcabisbe de Cacer, bisbe Doscha, abat de S. Joan de la Penya, abat de Montaragò, Comenador Major de Muntesa, lo clauer de Muntesa, e daltres comenadors del dit ordre.

Et hi foren los missatgers de Barcelona, de Leyda e de Mallorca e de Tortosa e de Perpinyà, e tots ensemps ab los prohoms de Saragossa anaren ab la dita Senyora a la Seu de la dita ciutat.

E volch lo Sr. Rey que tot hi ser de jorn que per les carretes hagués brandons encesos deça e delà, e havinhi del dit senyor e de richs homens e de prelats e de universitats tants, que eren mes de 3000 brandons.

Et abans que la dita Senyora partís de l'Algefferia lo Sr. Rey en cavaller en Bóg Barutell cunyat de la dita Senyora e li

dona l'ofici d'alguatir, e apres lo dit Sr. cavallchà tot primer e anassen a casa del archabisbe. E apres vench la dita reina ab tota altre gent axi com ja damunt son nomenats, e destraven-la los prohoms de Saragossa e daltres molts, e descavalchá a la esglesia major de S. Salvador, e aquí presentà davant laltar front digué l'archabisbe una oració. E apres se assech en son sitial que li hagueren aparellat a la una part del altar.

E un poch estat passassen en lo pulan de larchabisbe hon era lo Sr. Rey e aquí foren meses taules e separen e jagueren, pero abans hi hac grana dançes e diverses instrumenta e balls e cançons, dones e donsolles, e cavallers e escuders.

II. apres lendemà mall totes les gents vingueren al palau del dit archabisbe e tots los missalgers e passaren en lo dit Senyor e Senyora a la esgleya. Es ver quel Sr. Rey hi vench primer e ella apres, qui fou rebuda ab professó en que havia dos archabisbes e dos bisbes revestits sollempnialment ab lurs mitres e crosses, e menarenla devant laltar hon se agenollà. E larchabisbe de Saragossa dixli cantant alcunes oracions present lo Sr. Rey, lo qual senyor estava vestit ab camisa romana e dalmatiga, aquella ab que ell era estat coronat. E tenia la corona en son cap, el ceptre el pom en ses mans e seya a la part dreta del altar, e la dita Senyora seya al altre part.

E apres la faeren entrar en la sacristia on la vestiren en altra manera que no estava, ço es, camisa romana e dalmatiga de drap de seda blanch presat de arastre dor en que havia perles e pedres precioses.

E ella exi en cabells sens negun ligar que no portà en lo cap, e Nallanor de Cabrera portava una pinta de vori ab que li adobave los cabells.

E devant ella portava la corona la comtesa de Luna muller del Sr. infant D. Martí. E apres portava lo ceptre la comtesa la vella mare de la dita Senyora. E la comtesa de Osona portave lo pom dor, les quals ho posren en laltar. E la dita Senyora s'agenollà devant laltar e aquí la untà larchabisbe ab crisme enmig de les spatiles e devant en lo pit entre las mameilles alt e estechaquí continuament agenollada, e lo dit archabisbe comensà de fer l'ofici e les oracions quey son acostumades de dir, e dix una oració alposar de la corona la qual lo Sr. Rey li posà al

cap propiament de ses mans. E apres dix archabisbes altra oració com lo dit senyor li mes lo ceptre en la ma dreta. E semblantment li mes en la ma esquerra lo pom dor. Eavors la Reina li besa la ma e el peu, e lo Rey besali en la bocha.

E apres asó fet menarenla en son allal que era a la part esquerra del dit altar car lo Sr. Rey estech a la part dreta e hoyren la missa e tot lo felicit conjunt, e fet asó lo dit senyor cavalehá e anaren primer a l'algeffaria.

E la dita Senyora vench apres cavalcant en un caball blanc ab paraments dabeaytutis blancs, bells e rics.

Hi venian apres de la dita Senyora tots nobles e cavallers e complesses e riques dones e ciutadans e sindichs e missatgers de ciutats e de viles reials tots a peu, dels quals ni havia molts que destraven la dita Senyora car ninguna persona no anave cavalcant sino ella.

E al portal de la esglia com ella fou cavalcada fu aparellat un bell pall d'or, lo qual li portaren damunt los prohomenes de la ciutat de Saragossa qui foren 20, tots vestits de vellut vert, e apres d'ella entorn anaven 10 nobles vestits de vellut blanc.

Hi se tenia un cordó de seda en lo fre del cavall que tenien los prohomenes de Saragossa qui la destraven.

Hi tenia la dita Senyora en lo cap la corona molt bella e rica sobre sos cabells. E tenia en la ma dreta lo scepra e en lesquerra lo pom dor, e axí ana fins a l'algeffaria.

E totes les complesses e nobles dones totes vanien a peu apres la dita Senyora si tot se feya grans fangues que tró a mitja cama hi havia de fanch per la dita ciutat qui es fort s'utra e fangosa en temps de pluges.

E com fo en lo palau, lo tinell fou ricament aparellat e les viandes apant, la Senyora aná a taula hon s'asch tota sola e servintla nobles, so es lo vescompte de Rocharberti de maiordom, e en Benet de Pínós li tallá devant, en Benet de Cabrera li servia de la copa a durli del vin, e tots los altres officis servien nobles o cavallers.

En lo dit tinell sehien e menjaven a la part squerra totes les complesses dones e donselles.

Hi a la part dreta sehien archabisbes e bisbes e nobles. E

aptes cavallers e ciutadans, so es missatgers de ciutats e vil·les e lochs reials, e puy molta altra bona gent. Aquí virets donar robes e avantals e a jutjars, e virets diversitats de ministres qui sonaven esturments e feyen gran joya per tot lo tinell.

E apres que les taules foren levades, la Reyna anà al palau de les colones del matre hon hac una cadira cuberta de drap daur ab son rich dossier a les espatles, e aquí la dita Senyora se assech e tench lo cèptre el pòm en ses mans e la corona al cap, e les contesses e altres riches dones seguiren devant ella. E apres virets dansar dones e donselles e fills de cavallers, e aso durà trè a la ora de sopar.

E londenà apres seguent lo Sr. Rey e la dita Senyora tingueren lo tinell continuament la dita festa, en que solament menjaren aquell die en torn de les persones, e aquest die menjaren a la taula de la dita Senyora alcunes de les dites compresans els arcebisbes e lo cavaller novell per so com era son cunyat, e per lo palau en les altres taules menjaren richs homens, e cavallers e missatgers de universitats.

II. lo apartat a la dormita del menjar un bell entremes, que es un bell pago qui feya la roda e estava en un bell bastiment en torn del qual havia molta volateria cuyta, cuberta de pany dor e d'argent. E aquest pago fou servit fort altament e presentat a la taula de dita Senyora ab molta esturments axi de corla com daltres e venien apart devant lo majordom e cavallers e donselles e lo dit entremes portave en sos pits una cobla escrita qui deya axi:

A vos me don Senyora de valor
al present jorn per vostra gran honor
e fays de me segons la bona usança
de les grans cortis d' Anglaterra e de Fransa;
E pregui tots, cavallers e donselles
nobles barons e scuders laulls
dones presents e donselles gentils,
coven me votar vullots seguir festils
e qui lo vot sien mes en escrit
e puy veurem tots sil haurán complit.

Molta vota se feren, los quals a ades nom recorden car molta

mell en scrit, be ha despuys hoyt que alguns los compliren e altres non se res.»

Donya Sibilla a lo que pareix era de gala hermosa y gentil presencia, si be que de ductosa honestitat, segons cren don Vector Balaguer en sa historia de Catalunya, treyentho de Llorens Valba, tocara que anyadeix, alguns com Monfar y altres cronistas, han volgut vindicarla. Lo rey s'hi casá perdodament enamurat, com ho probaria si no fos prou l' que se enmaridés ah dona que no era de la sua classe; lo que ell mateix diu en la crònica sua de «que per aquells temps donya Joana, reyna de Napolé li trameté missageria de si volia pendrela per muller, que ella li faria donació de son regne,» cosa a la qual no hi volgué consentir, pus ans, li plagué pendre per muller a una dona apel·lada Sibilla de Forcia de la qual ne procreá dos fills y una filla, nomenada Isabel, que fou apres esposa del desdichat D. Jaume, Comte d' Urgell. A lo que sembla donya Sibilla ne sapigué domisar tant la voluntat, tan ferma avans de son real espós, que n foren originadas fortas enastions entre lo rey y l' princep primogenit, duch de Girona, com llavors s' anomenava, per las quals se veje est perseguit y que dongueren fama tal a donya Sibilla, ó Forcianna, segons també se l' anomenava, que se la cregué capás de qualsevol malifeta, y fins de enmatxinar al rey y a ses fillastres. Aixís ho conta en Jaume Roig en son libre intitulat «Lo libre de les dones e de coçells, al fer versió de com se la persegui y de lo que d' ella se n contava» dient: (1)

quan arriló	Na Forcianna
de sanct Martí	qui Catalana
Castell fort pros	fench natural.
en Panadés,	Ah prou de mal
hon ah gran onyta	e malaltia
se 'n era fulla,	leixat havia
ne viu cohrar,	abandonat
presa tornar,	palau robat,
no menys terrada	sense remey
que d' ull mirada,	non senyor rey

(1) — Edició de 1863, per Bex, pág. 18.

propí marit
mig mort al llit
e meismat
e fetillat,
segons se deya;
altre tal feya
à sos fillastres,
e mals empastres
contra sa hora,
un punt, ni hora,
nunca cessant
lo rey ginyant
ab fran y engan,
major Joan
apres rey fón.

Martí segon,
sos fills ab dos
cam a traidos
desheretats
sols prosperats
ella, y els seus
sentlos hereus
de sos reynals:
per tals pecats
fón ben robada
e tormentada
moltes cremades
de ses criades
a llur mal grat.

Com se veu eran grossos los carrechs que se li feyan y sas intencions ben malévolas, si es ver lo que d' ella 's deya; es lo cert que malalt lo rey en Pere, lo seu fill primogenit D. Joan, que fou conegut per l' amador de la gentilesa y de caràcter sumament bondados, manà que fos presa; per lo qual ella, agonejant encara son marit, tingué que fugirne. Més perseguida à sa de companas com diuen las crònicas, fou agafada en lo castell de S. Martí de Sarroca de la Vegueria de Vilafranca del Penedés, junt ab son germà D. Bernat, lo Comte de Pallars, Berenguer de Abella, Bartomeu de Limes y altres cavallers que la acompanyavan, y portada à Barcelona, ahont despres de confiscats sos bens, fou posada al torment en la torre dita de 'n Vives sia en lo carrer dels Orbs (1) acusantla principalment d' haver enmatxinat al rey D. Joan. Estigué allí un any presa, fins que à prechs del Cardenal legat d' Aragó, fou tornada en llibertat junt ab lo seu germà y 'l Comte de Pallars, senyalantse-li una pensió de vint y cinch mil sous annals per los bens que se li havian confiscat. Després se fca en lo convent de monjas de S. Francesch, vulgo caputxinas, en lo quin morí lo dia 12 de Novembre de 1406. Així acabá una dona que tant feu enrahonar d' ella.

(1) En lo portal qu' era del Angel.

La estàtua que cobria suu sepulcre se conserva encara avuy en lo museu ó millor disposit de monuments antichs, que té l' Academia de bonas lletres en lo peu plà del Convent de San Joan de la present ciutat de Barcelona.

F. MASSONS Y LABRÓS.

RONCESVALLS.

BATALLA DE CARLS-MANI.

Altalitzaren cantos.

(Cant popular Basko.)

(Traducció lliure.)

Un crít de «Eskaldunae!ff...»

començó ja las montayas.

Davant sa porta, ferm,

n' està l' *etchea*-jauua; (1)

escolla, mira y diu:

—¡Qui crida! ¡oh Deu! ¿Qué passa?—

Y'l masta, qu' enrotlla

prop de la llar descansa,

desperta' d' improvis,

s' aixeca, busca, flayra,

y de son amo enlora

s' agita, corre, lladra.

Portan forest reïnor

los ecos de Itanyela,

que avansa, retronant

per fondals y singleras;

remor d' un poderós

exèrcit, que vos sembla

núvol extens pujant,

y de dall de las serras,

(1) Cap de casa.

de guerra sona 'l corn,
ab que 'is nostres contestan.
I' etcheco-jeuna, al punt,
esmola l' arma ab pressa.

— ¡Alerta, noy!... ¡a pujar;
vènen los francha; ¿no 'is vós?..

— Si, sí!.. ¡quin bosch de llamas!
y... tot en moviment!

Cavalls, elms y banderas...
¡qué hermós!... ¡qué resplandents!
acers, dagas, espasas!...

— Quants són?— Quants?— Contals bé:
¡atalaya, noy, contals!

— Un, dos, tres, quatre... set...
deu... quinze, vint, y... trenta...
cinquanta, y més, y més!..

Y cents, y mills encara;
milers!... per totes parts!

— Prou, donchs. ¿Per qué contarlos?..
Perdriam temps en va.

¡Au! aquí tots!.. las penyas
tots junts hem d'arrancar!

Valents y ab bras de ferro
mostremnos, guetrujant.

Sobre d'ells rebatemhi
las rocas y penyals...

Arranca, empeny, ¡au! tira!..
xafats tots quedarán!..

¿Qué busca en las montañas,
qué hi busca aqueixa gent?..

¿No sab que impenetrable
n' es lo mur que sin Déu?..

Rodan y cauen penyas
per simbas y torrents,

y matan, xafan tropas,
infants y cavallers:

destrossats van los cossos,
sagnan los caps oberts;
de sanch un mar ne corre
y aquells foudals cubreixit...
¡Fugiu, los que per sort
surtiu d' eixa derrota,
fugiu!.. Ja en Carle-Many
esparonant galopa,
sens lo brillant plomall,
deixant sa capa roja!..
Ja son nebot Rotlan,
la espasa més heròica,
sens vidi-hi ha quedat!
¡Eskaldunat!.. ja es hora!..
¡Firám y destrossém
la fugitiva tropa!..

¡Miráu, miráu com fugen!..
¡Hont es lo poderós
exèrcit... tanta llansa...
a miis?... ¡Despareix tot!..
Los acers ja no brillan,
los elms daurats tampoch;
ja no orejan pels ayres
banderas y penons!
Ja no 's vén... però, contals,
contals, minyó, quants són?
—Quants?... ¡Tan sola vint!.. vint... quinze...
deu... cinch... ¡un! un tot sol!..
—¿Cóm?... ¡Ni un no 'n queda! ¡cap!

Prou, donchs, etheco-jansa:
pòts ab ten masli bran
tornar á la barraca,
y allí ab ta e-posa y fills
repósat y descansa...

Quant ja en la negra nit
lo dur béch de las aligas
devore aqueixas carus,

las ossamentas pàlidas
brillaràn, sempre més,
al peu de las montayas!

JOAN SITJAR.

Desembre de 1867.

TORT O GRIVA.

I.

Una vegada eran marit y muller ja vells que sempre havian viscut com Joseph y Maria. Un dia cap al tart s'estayan tots dosets assentats en lo pedris de fora la porta. Feya estona que no deyan res, quan ella vengent pasar un aucell digué a son marit:

—Mira quin tort.

Ell respon:

—No, que 's griva.

—No, home, que 's un tórt.

—Griva es.

—Que no sé de que me las hech? Es tórt.

—Griva.

—Tórt.

—Griva y que no 'm replicues.

—Mentida; tórt.

—Dona! dona! Es griva.

—Tórt.

—Griva.

Tórt y tórt y tórt.

—Griva, Griva y Griva, cridà l'home, afartantla de cops ab lo mànech de l'escombra que tenia al peu de la porta.

Y ella a cada crit de «griva», al que seguia una tustada, responia cridant cridant mes fort encara:

—Tórt, tórt!

Y d'aquella feta jagué vuyt dias.

II.

Passat algun temps, marit y muller havian oblidat la renyina, y tornavan á viure en santa pau; mes un dia (també era cap al tart) digué suspirant la dona:

—Ay senyor! com passa 'l temps! Ayuy fa un any que 'm vares pegar ben bé sens merceixen; no mes perque valg dir que aquell aucell era tòrt...! Y tòrt era.

—No qu'era griva.

—Tòrt.

—Griva.

—Tòrt.

—Griva!

—Tòrt!

Y per sobres d' assò tornà á repetir-se jo ball de bastons ni mes ni menys que l' altra vegada.

AMOR DE MARE.

I.

Ab ses fills ajocada

La tòrtoleta,

Guardantlos ab sas alas

Del vent que feya,

Los deya un dia:

«No son la mes rica prenda

«Que al mon s' es vista.»

La aranya que filava

Sa fina tela

Així esclamá al sentirbo;

Parant sa feyna:

«Mirés la tontat

«Son mas bells los que crio, y así començan
Y'l cel me donas!»

«Cosa admirable!»

«Que tanta ceguera tinga»

«Lo amor de mare!»

II.

Dos fills una mare havia

«Que bonichs eran!»

L' un jove ardit, y l' altre

Nina endisera.

Rampellejavan ;

Mes ¿perqué contradirlos?

Tot nt eran gracies.

Folls rampells de codicia

A jove y nina.

Los fa lladre y perduda

Y la de mort trista ;

Ell a la forca ;

Al hospital la hermosa,

La mare holja.

«Cosa es de planye,

Que tanta ceguera tinga,

Lo amor de mare!»

JOAN R. FERRER.

(Girona.)

UNA CEGUERA.

Senyors: ¿una gracia de caritat per un pobre cego? Deixa un pobre a la porta de una iglesia, tenint un gosset davant. Lo to

llastimos foya que la almoyna fos molta: quan ab sorpresa de tothom, vegaren que 'l cego treya un diari y comensa a llegir. Un dels que li habian fet caritat s' arrimà al pobre y li digué:

—Home, com gosés demanar caritat dient que sou cego y llegiu sense ulleras tant sinistra?

—¿Y qui li ha dit que jo so cego? Jo demano per aquest cego, y en bona fé que aquest no hi veu. Y el tunc senyalava 'l gos.

V. V.

LA CANÇO DEL ESTUDIANT.

Una cansó vull cantar

Treta n' es d' una pubilla

Que s' casà ab un estudiant

Que ja anava à Teologia

Pim pam

Ell portava barret negre

Y ara porta barret blanch.

L' estudiantet n' era l' mestre

De casa de la pubilla

L' ensenyava de llegir

Y de fer lletra bonica

Pim pam

Era l' mestre de la noya

Y ara n' es lo seu galan.

L' estudiant anava à Vich

També hi anava la nina

Ell à apendre l' Sant Tomas

Ella de cosí y fer mitja.

Pim pam

Mossen Ramon li dirian

Y ara pubill li dirán.

Cada vespre se n' tornavan

Tots dosets à la masia

Y cantava l' estudiant
Moltas cansons que savia.

Pim pam

No cantara pas ell missa,
Corona no li farán.

Cantava l' mestre cansons

Y ho feya sense malícia

Pero tant vá rellar,

Que a' enamorà la nina

Pim pam

Vagi cantant senyor mestre

Que prompte la tindrà l' ram.

—Ay mare, la meua mare,

Maridarme he voldria

Y l' mestre m' agrada molt

Perque té la veu tan fina—

Pim pam

Traydoret! no s' ho pensava

Que vosté fos bon reclam.

—Lo senyor mestre t' agrada

Filleta, la meua filla

També m' ha calgut al ull

Perque té la veu tant prima

Pim pam

Vosté si que l' ha ben treta

Per la veu pabill lo fan.

—Escolli lo senyor Mestre

¿Vol ser marit de ma filla?

De vosté s' ha enamorat

Y jo per gendre l' voldria.

Pim pam

Ja pot dexar la sotana

Faldillas l' enganyarán.

—Vuit dias m' hi pensaré—

Digné l' mestre ab lleumeria,

Y per si digné que si

Y capitois desseguida,

Pim pam

Axó ray! ja m' ho pensaba
Tira que l' toth l' estallant.

Ja 'ls amonestan y 'la casan

Y fan festa molt llorda

Y s' ha acabat la canço

Del mestre y de la púbblla

Pim pam

Ell portava barret negre

Y ara porta barret blanc.

JAUME COLELL.

—La murmuració vista de lluny es una roca, mes si 's mira
de prop la roca no es altra cosa que miserable pols.

LO NOU MOYES.

Lo riu Segre n' es un riu—de Catalunya la hermosa;

Baixa del alt Pirineu—y d' Aragó 'ls límits toca

Un rey li donà son nom;—ell nom avuy també dona

Als camps que reben son toth—de sa corrent bullidora.

Finas arenetas d' or—portava en edats remotas;

Finas arenetas d' or—si no 'ns enganya la història.

Y en altre temps ricas naus—treucant sus tremolas onas

Duyan rics carregaments—de la tortolosa costa,

Un dia, dia ditzós — ¿qui ah gran plaer no l' recorda?

En ell la gràcia de Deu—llui tota poderosa:

Pus riu amunt desde l' mar—contan llegendes devotas

Que una nova embarcació—anà pujant prodigiosa,

Era vas nau y va tresor—he ho diuen sagradas bocas,

Mes un barco com n' hi ha pochs—y un tresor com no se n'
troban.

Aquell barco era una creu—la creu triuñfant desde l' Gòlgota

Y l' tresor n' era Jesús—Jesús que l' ànima adora,

Cren admirable que fou—de la de Cristo pariona;

Bulto beneyt que també—fou d' ell la primera copia,

Ab flames que del aygua en mitja—ni s' apagan ni tremolau
 Puja sempre amunt, amunt—de boys naturals en contra.
 Mes arriba á Balaguer—clutat un jorn molt famosa
 Y allí l' imatge s' daté—allí 's daté en una roca.
 Lo poble que ho sap hi acut—y al veure la esplendorosa
 Barqueta del son *Boyd*—en recullirla s' esforça.
 Pero es en vè tot esforç,—ningú conseguirho logra,
 Que quan la van á agafar—dél riu endintre se n' torna.
 —Ayl germans, com ho farém—com ho farém per tal joya?
 Si 'ns acostam ella 'ns faig—si 'ns apartam sena acosta!
 Dalt del puig hi ha un monastir—un sant monastir de monjas...
 Que baixin en professó—que en professó baixin totas.
 Lo que lograr no hem pogut—ellas ho pagau tal volta
 Que pús la imatge no s' mou—que aquí vol quedarve proba.
 Ja baixan montanya avall—del sant lloch las moradoras,
 Ja al arribar prop del riu—la Abadesa s' agenolla.
 —Bon Jesús, lo bon Jesús—no mes afanya ni congixas:
 Veniu, grán Senyor, veniu—no 'us allunyeu cap mes volta.
 Si aquí 'us quedau Vos, la sort—del poble aquest serà molta:
 Si nostra morada 'us plau—veniu que per Vos es tota.
 Los braços la monja extent—envers la imatge preciosa,
 Y la imatge no li fuig—ni riu endintre se n' torna
 Ja la trau de la corrent,—ja la alza en pès tota sola;
 Ja pujau al monastir,—ja en son temple la col·locan;
 S' omple l' recinte al instant—de resplandors y de gloria;
 No l' temple de Salomó—tingué mes llums ni mes pompa.
 Desde llavors està allí,—d' aquell prodigi en memoria,
 Lo bullo sant que s' veigé—llansat al aigua espumosa
 Pels vils jueus de Beyruth—despres que en sa Sinagoga
 De Jesu-Crist la passió—li renovaren per motiu.
 Desde llavors allí està—aquella nau salvadora
 Que conduce á bon port—als mariners que s' congixan.
 Allí està, riu, lo Senyor—que feu son camí en las onas,
 Que may desòu á ningú,—que may á ningú abandona.
 Segre, Segre, tu també—una merce d' ell implora;
 Demánalhi de bon grat,—pus de bon grat ell escolta:
 Que com los rius del desert—jamay se sequian las voras,
 Que las ciutats de ton curs—no s' perdian com Babilonia.

¡Qui sap si encara aquell temps — reviurà de nostras gloriast!
Demànalahi al bon Deu — dels braus catalans en honra...

Doïsa edat, ditxosa edat — ¿perqué has passat com á sombra?
Sant-Cristo de Balaguer — ¿perqué si ha passat no torna?...

Luis Roca.

l' ase fa un compte
y 'l traginé un altre.

Algun dia jo cantava
mes ara no canto, no,
que me l' han ben cambiada
l' alegria ab la tristor,

C. P.

¡NI LA RUNA...!

Un jorn alsar-se de grillons armada
Jo viu la tirania,
Y sens deixar sa petja, senyalada
També la viu morir en un sol dia;
Que un' hora no'mes dura
D' inich tirá la recordansa impura.

Y així sos monuments!... del marbre encara
La blanca fluentor minvat no havia
La ma del temps avara,
Llunyá encara s' oia
Del jorn en que's mostrá lo cant de festa,
Y ja del monument ni l' ombra 'n resta.

Malaguanyat!... Si aquell qui l' escolpia

·1· Aquesta poesia se referrencia á l' estatus y sumptuós monument en-
derrucat pel poble en la ciutat de Palma, lo dia primer d' octubre de 1894.

S' enginy en millor obra emprat haguerà,
Son nom etern viurà,
L' estat del mon darrera
Ses pedres recarant d' en una en una,
Lo llegirà entre enderrochs y runa.

Si per l' amor del poble
N' hagués estat eixa obra consagrada,
Si per recort de qualqu' empresa noble
N' hagués estat gravada,
Glorioses gestes publicant altiva,
D' aquí cent sigles fora encara viva.

Oh poble! Lo llibre del passat falleja,
Sabis hi trobaràs qui t' exaltaren,
Guerrers coberts d' un llor que 't glorijsa,
Martires qui 't deslliuraren,
A aquets aixoca 'ls monuments de gloria,
Si vols que sien d' eternal memoria.

Octubre de 1868.

TOMAS FORTELL.

A un tinent que acabava de enviar y tenia d' entrar de
guardia: li preguntà un amic.

—Pus ara ho saps per experiència, digam, ¿Quin es lo millor
estat?

—L' estat major que no fa servey.

—D. Pau es fill natural.

—Ay, ay! Preguntà un noyet. Que n' hi ha de artificials?

L' HOME DEVANT DEU.

Lo mon dona flors encara
y les flors donan perfum.

y onca la mar: vola vola i els ulls que
l'aucellist son vol no para, vola vola
no deixa 'l sol de dar llum
ni d'escalfar.

Tot a son Deu dona gloria,
obehint lo manament
del seu Cridor:
sols l'home no 'n fa memoria,
com si fos Omnipotent,
sense Senyor.

Veu que lo seu ull recorre
lo gran espay sembrat d'or,
de sols brufat:

lo enteniment que discorre,
y que hi cap dintre son cor
l'immensitat.

La memoria li retrata
lo que ha vist per tot arreu,
eternament hi,
sent una harmonia grata
com veu del cel, y es sa veu,
lo cel tornant bl.

Ou de l'univers lo son:
que la orelia li fa entendre
lo brau rumor
de la mar, del vent, del tro,
y de la fulleta tendre
lo suau remat.

Contemplant se complau
y del mateix s' enamora,
altre l'uzbel:
adresa 'l cap, torna's brau
y com si fos Deu, s' adora
y rel al cel.

O pobre rey destronat
del trona de la innocència:
L'amor pentat,
l'amor per tà foch creat,

Y ara de tanta opulencia
n' estas deuant.

Lo ceptre de la noblesa
l' ha trossejat la malicia!
Oh fill de Adam,

sease est esent de grandesa
ja no sents de la justieja
ni set ni jam,

A la vall del bon lo trobas
cercant areneses d' or
per tota via,
y 'l temps a l' anima ratas,
que 's per ella 'l gran tresor
que perdrà un dia.

Quant n' hauràs hagudes moltes
petilles ferto 'n un Den,

per tú forjat,
si al desaltj carnal escoltas,
axí com lo poble hebreu,
lo poble ingrat.

Mas aquell que es lo Senyor
de la mort, es sempre etern,
tot ho regela:

té lo llamp per servidor,
l' signa, 'l vent, los cels, l' infern,
tot lo obeeix.

Ay de tú si airt te miras!

Terrible es lo sen rehoig:

ciutats cremures
del seu furor á una espira,
miserers del seu enuig
lo mon negaren.

Pensar lo deus del cel
volgué don fou hom baixar

y al man-patir,
y vore 'l sangre y fei
deixantse crucificar
fins á morir.

Per palau tingué un estable,
per trono un pal infamat,
y per honors
li donà 'l mon miserable
l' escaró y l' insult malvat
dels pecadors.

La llei en sauch deixá escrita,
que 'ns diu per nostra conort:
no mai péccal
puís sobre l' última fita
del camí escriurà la mort.
mes temps no hi ha!

VICTÒRIA PEÑA DE AMER.

Cada vegada que en lo teatre se representa un paper de negre, l' actor té dret a un pot de pomada para teyir-se y a una taballola pera rentarse. Quan s' estrenà la comedia *Flor de un dia* que tanta hoga alçansà, l' actor que feya de negre en un teatre de tercer ordre, feu valdre sos drets. L' empresari donà 'l pot y la taballola: pero com que la funció agradàs comprengui que la comedia se repetiria tres y quatre vegadas y al demanar l' actor sos suplement, li contesta l' empresari, donantli lo pot de pomada y la taballola. — «Tenyesquis de mulato y valdrà per dos teyidas.»

V. V.

À LA VERGE DE LA MERCÉ.

PLANT Y ESPECTACIÓ DE LES GENTS.

Generacions, alcémue
Lo plant de dol y d' eternal angora!
Del paradís, casa d' amor bastida,
Hon la immortalitat s' hi respirava,
La dreturera ma de Deu nos llança
Hereters de la mort sens esperança.
Maleyta u' es la terra
Per l' obra nostra, qu' esbarcers y espines

Tan sols dona de si: tostemps per viure'n
La suor de nostre front ha de regar-la;
Deu ha esborrat lo seu camí de vida
Y de l' home la mort s' ha ensenyorida.

Lo cel hon s' en pujava
L' ànima ab l' esperança voladora,
La més ne s' obrirà al desig de l' home,
Ni esplendirà ab lo sol de l' alegria
Fins que la dona á rentbre 'l mon eridada
Bampa lo cap de la serpent malvada.

Senyor, acosta 'l dia
De la clemencia, torna'ns lo sant regne
De la fé, de l' amor y l' esperança;
Que si en tú no esperis la criatura
Que de l' eterna mort la salvarias,
Deu de misericordia no serias!

REDEMPCIÓ.

¿No ohio la bona nova
Devallada del Cel á la Judea,
La bona nova de l' amor qu' apella
Y converteix lo mon á nova vida,
Y que á Deu dona gloria en les altures
Y la pau destijada á les criatures?

¿No veia dalt lo Calvari
Escenhat á Jesus al pal d' afronta,
Al pal que es, de les hores, la senyera
De l' host de les virtuts, y que los maríres,
Los confessors y apóstols predicaren
Y ab la sanch de llurs venes afermaren?

En la creu lo Deu-Home
Donant la vida als pecadors qui 'l matan,
Maria y lo deixeble aymat mirantlo,
Digué á sa immaculada Mare verge:
O Fembra, vet quin es ton fill d'ard' are,
E pays digué al deixeble: Vet la Mare!...

No te 'n dolgues, Maria,

L'obra de redempció deu consumar-se
 Del mon essent tu ab Deu co-redemptora.
 Ton Fill, resuscitant passats tres dies,
 Pujarà al cel tot resplendent de gloria
 Per l'hom deixant l'fruyt de la victòria?

LLAORS A LA VERGE.

Deu te salv, ó Maria,
 Mare de Deu, que plena n'ets de gracia,
 Y entre totes les dones Tu ets beneyta,
 Y beneyt es lo fruyt del teu sant ventre!
 Deu te salv, ó Maria, redemptora
 De l'humana! linatge que t'adora.

Ja fa dinou centurles
 Que als cels Tu te 'n pujares per Regina,
 Triada per lo Senyor com la mes santa
 Y la mes bella de les fembres totes:
 Deu te salv, ó Maria redemptora
 De l'humana! linatge que t'adora.

Esplli de la doctrina
 De l'amor de Jesús, per Ell dictada,
 Y estesa a tot lo mon per l'Evangeli
 Y les ànimes grates qui 'l segueixen:
 Deu te salv, ó Maria, redemptora
 De l'humana! linatge que t'adora.

Où Benaventurada
 Entre totes les gent's, llum de celestia
 Ab que la bona via sempre venhen
 Tots los viadors que naixen y que moren:
 Deu te salv, ó Maria, redemptora
 De l'humana! linatge que t'adora.

Où Verge hermosa y santa
 De tota sanietat y de bellesa,
 Flor de les flors y Verge de les vergens
 Immaculada davant Deu qui t'adora:
 Deu te salv, ó Maria, redemptora
 De l'humana! linatge que t'adora.

De la misericòrdia
Y de tota merce n'ets la font viva
De puríssimes aygues abundoses
Per los assedegats de vida eterna:
Deu te salv, o Maria, redemptora
De l'humana llinatge que t'anyora.

Oh Mare clementíssima!
Sota lo forest asots un dia veres
Dels impiadosos sarrahins les ànimes
Dels furs, y per t' amor foren llibertes:
Deu te salv, o Maria, redemptora
De l'humana llinatge que t'adora.

Gloria de aquesta terra,
Barcelona t'vegé, de blanch vestida,
Quant la creu santa à qu'x posàs vingueres
Sobre les quatre barros catalanes:
Signe de la teua orde redemptora
Dels captius que t'exalzen per Senyora.

Lichat sempre à la Verge
Los qui estan de l'islam en les cadenes!
Com rompé t' cap de la serpent antiga,
De la captivitat vos romp lo ferre:
Deu te salv, o Maria, redemptora
De l'humana llinatge que t'adora.

Cantan sempre à la Verge
Los qui estan de l'islam en les cadenes!
Crenhuda ha fet de Sants, y al Rey En Jaume
Lo primer d' Aragó y de Catalunya,
Guiador t' ha fet de l' host desllibradora!
Maria, Deu te salv, Mare y Senyora!

De Deu contra la gloria,
Contra la pau de sucicots que poden
L' iniquitat de tot l' infern y l' arma
Dels homens de injusticia de la terra?
Deu te salv, o Maria, redemptora
De la captivitat del que t'adora!

Mare de Deu, Maria,
Consol dels adigits que t' hèn demanat
Devant l' eternitat que se 'ns acosta,

Fills tous los homens sou, com Mare mira'ls,
Qu' ets, eleta de Deu, llur redemptora,
Y ab ells premeu per fill, Mare y Senyora.

MIGUEL VICTORIANO AMEL.

QUENTO DE CASSADOR.

—Una vegada, deya un cassador, vaig tirar á una llebra
ab bala.

—Y la vas tocar? exclamava son company admirat.

—De la pota y la aurella al encamps.

—Com pot esser de la pota y de la aurella al plegat?

—Perque justament quan li vaig tirar s' estava 'gratant.

LO FOGÓ DELS JUEUS.

(Mallorca.)

¿Abont vá aqueixa munió, l' infant, la dona,
Homens d' armes feréstechs y freres ab sas creus?

¿Ohín quin crit amarch per tot rasona?

Grillons per sobre l'a còdols rossejan los jueus.

¡A Bellver, A Bellver! muira l' heretije!

Lo qui á Jesus no adori, al foch sia llansat.

Esborrem del camí fins la sua petja

Pus fen patir al Martir que crem' martirisat.

—¿Tambè vos fills?—Las mares demanaren.
—La sanch que raja l' Golgotha al cap de tota calguet!
—¿Y l's veïls? ¿y las donzelles?—Tots pecaren;
Tots son nissaga reproba; tots cendras han de sé.

—Mes foren hatejats!—Per sa vilesa.
—Christians son per sas obras—; Hipòcritas mesquina!
—Ab greu suor plegaren sa riquesa.
—De nostra sanch omplirense; damna's sian per ruina

—¿Son homens! ¿Son germans!—No; diu lo frare;
No son germans los etoicha que malehi l' Senyó.
—Deu digué: perdonau; respon un pare.
—Mes ells crucificarenlo: per ells no hi ha perdó.

Sota l' castell de Beliver
Una nit que no fa luna:
Molta gent s' es aplegada,
Molta casa roman huieta,
Una fossa ni ha oberta
Ah felxos de branca's l' omplen
Alsan plens ab cadenas
Y l's festeras ensesos fuman,
Dels soldats que s' arrencien
Lluenta las armas bellegan:
Be gemegan los damna's,
Be l's blasfoman y l's insultan,
Ab veu tremolosa l's freres
A bé morir los ajudan;
Los hàbits negres y blancs
La gloria y l' infern figuran,
Al qui llegeix la sentència
La llengua al colt se li nua,
Y obrir no gosa los llabís
Lo jutje qui l' executa.

Foll y assedegat d' enuig
 Lo poble a l' entorn bramula,
 Quan ja l's passiox dels Jueus
 Per sobre la llenya creixen.
 Uns per pregar s' agenollan,
 Altres ab dosas mans juntan:
 Tots alzan los ulls al Cel
 Y lo Cel mes s' enangula.
 Fan lo soyal; ellis tu espira
 Pren lo foc; la seca falla
 S' encen los tronchs espetegan
 Y la flama en l' ayre munta.
 Caras com Hebea hermosas
 Lo negra fum las espuma,
 Rosas cabelleras d' or
 Lo flam cargola y abrusa.
 Testas de vella, barbas blancas
 Espatillas de donas noas,
 Mans de joves que revulgan
 Per las onas de foc suran:
 Brussos d' infants fets carbó
 Del pit matern se desjuntan.
 Y la ardenta flamarada
 Com mes sanch, repren mes furia.

AVUY la fossa es freda y ben colgada;
 Hi naix l' aubó florit la primavera
 Y l' pare al fill mostrabla de passada,
 —Aqui, diu, lo foc dels Jueus era—
 Lo recort dels mesquins que allí moriren
 Ni sols en pau per caritat reposa
 Y llurs ossos que l's segles espoltiren
 No tenen nom, ni monument, ni llosa.
 No us requi, us, Christians, dar per fermansa
 Quant per aquí passeu llàgrimas tendras,
 Perque algun jorn lo buf de la venjança
 No us rebati pe' l' front aqueixas cendras.

JOSEP LLUIS PONS Y GALLARZA.

LA VETLLADA.

Nits d'hivern, com son llargas y fredas! Fiquemse dins de la cuyna, en lloch s' esta tan bé, y cap cuyna com la cuyna del Mas de la Roca. Al mitj d' una xica cambra, hi crema en terra un focó que sembla un infern: las parets que la tancan negres com cutis, de l' una part a l' altre hi passa una groixuda barra, de la barra penjan los chemástechs de ferro, y d' ella la grossa caldera about s' hi cobren las caigidas pela guanya. Una dona sempre burxa qué burxa la caldera; es la moinyona que cuida de la canlerada. Al entorn del focó, about creman grossos fions, hi ha molts olletes, de fasols y bacallá y altres viandas. Algunes posts sobre cantons de pedra serveixen d' assiento, y aixís qu' un s' hi posa bo grentan una estona que semblan ab molts: mes caredera hi ha hanchs de debo clavats ab estacas a la paret: aqueixos no grontan, y son per la gent gran menys lo recó de la dreta, qu' es lo recó del padri; a las cantonadas hi ha una taula encastada, y en lo vult que deixa s' hi posa la flosa; en lo llarch de la xameneya s' hi veu l' escopeta sempre disposta per lo que puga ser; tota la cuyna sols reb clarar per una finestra tapada ab un encerrat de paper que fou blanc en altre temps.

Entremhi donchs y contembi entre mitj dels homes cansats de fer garbons, de las donas que ab la flosa al costat fan ballar l' fus, de la canalla que son en las posts que s' agroman, o á la punta d' un flo, o al cap d' un bascall, del bressol que may para, dels gats que fujan com á dimonis quan ls salta damunt una esguera a la pell ó se la xafa la cua y dels cans que dormian tranquils sota las camas de la gent: entremhi y veurem com s' hi passa la vetlla en la cuyna del Mas de la Roca.

— ¡Senou com xinia! Es tremontana: ahí demá, quina glasada Joan, me sembla qu' lo serment se trencará com vidre, y que los dits agafaran un formigó que no passará per tant que se bull.

— Que diantre, jo may m' espanto, el surt lo sol ray, y sino, mira, cap aquí Teau me 'n torno.

— Veus aquí donchs lo que anyalavan los anechs que antes d' ahir va veute l' pastor. ¿No es veritat padri qu' ho anyalavan?

— Prou qu' s' veritat, aqueixas bestiotas sempre portan mal temps.

Aqueixa es la conversa que 's té en la cuyna mentres la borrasca per fora, món un soroll que esgarrija y la qu' un s' hi trobi més bé á la vora del focó: pelan las portas, s' esqueixan

los arbres y lo fum que no pot sortir per la xameneya, rebusa dins de la cuyna y fa plorar los nins. De prompte 'l padri que sempre vigila, diu:

—Sembla que grinyola la porta del barri: qui l'ha deixada oberta?

—Serà lo Pare qu' anat a beure.

—Dimoni de xicot, qui l'hi fa anar sens avisar.

—Ben aviat ressona per la sala los esclops d' en Climent.

—Bona nit y bona hora.

—Bona nit Climent.—Es lo pastor.—Sembla que no us fa per la tremontana?

—Nom de diable y com bula, m' pensava que m' faria volar.

—No porteu lo flaviol? (com lo resticavau aquet dematí per allà al tossal de Talaya?

—Sí que 'l porto y lo tinc aquí al botxaró; com qu' es mon company de sempre y quan me ve una caberia cops al flaviol, miratel Joan, aqueix no l' haviat vist, es capsat de llautó, y 'l valg comprar per la fra de Sant Andreu.

—Toqués una contradansa, Climent.

—Vos ne tocara una de boya que la valg sentir a una colla d' un sarau y foya aixís.

—Ja l' he sentida, ne diuen americana y aquet dematí la tocavan per allà a las saleras.

—Sí, m' ensajava tot sol y encara no la sé ben be.

—Y perque ne diuen americana?

—Perque es ball de negres y lo ballan los negres d' America.

—Donchs ara aquí la gent balla com 'ls negrest?

—Aixís sembla.

—Vet aquí 'l que devian ballar a la plassa de la vila l' altre diumenge, aqueix qu' anavan tan agafats que no hi hauria passat un punxó. Deu ser estil de negre.

—Y vos Climent á cops de flaviol deveu també espantar los llops.

—Ab lo flaviol menjau de mes gana las ovellas, y peis llops porto la fonsa.

—N' haven vist gaires?

—Mes de quatre vegadas, y ja se 'n recorda 'l padri d' aquell dia que 'ltre dos llustres, me van sortir tras cantó quan passava sota al roure gros, y m' mataren cluch caps.

—Sí, e hi vam deixar enmatxada la carn de una ovella y al cap de dos dias ne vam trobar un tot estirat, al mitj de l' ubaga.

—Ja fa molts anys, Climent; sabs que hi conto uns quinze anys, perque si fa o no fa, eram allavors d' aquella pesta grossa que moria tanta de gent.

—Prou me 'n recordo, mes també m' recordo qu' havem de

deixar lo flaviol, los llops y las ballas, perquè ja es hora de dir lo rosari, sopar y anar al lit.

—¡Padri! Si no hi diguessis tanta pare nostres faria mes de bon passar; fa venir una son!

—Fes que ja t'esperdi.

—Que volem que 'us digui, me sembla que ni hi massa.

—Calla avans no t'hi arrivi y digue: per la senyal, de la santa creu, etc....

—Santa nit.

—Santa nit, padri.

—Nits d'hivern, com son llargas y fredas! Mes no son tan llargas ni tan fredas, dins de la cunya del Mas de la Roca.

JOSEPH V. ARCTILOT.

LES FLORS DE MONTANYA.

IL·LETRA EN ROMANÇ DICADA EN LA VILL DE CAMPRODON,
DIADA DE LA MARE DE DEU D' AGOST
DE L' ANY 1865, I TRADUÏDA A MÓN AVEC SES VOLONT

EN JOSEPH COLL Y VEHI.

He dexat la terra baxa,
que la xafogor crivella,
per esta vall pirinàica,
alberch de la primavera.

L' estuada callijosa
te allà 'ls arbres que hi groguejan,
despollantlos de sa fulla
que dins els rostolls gemega.

Aquí tot de vida esclatà,
la montanya y la ribera;
lo moresch per les vessanes,
per tot arreu les arbredes.

Verns y sàules y pollanques,
vellaners, trémols y freixes,
mostran dels dos rius les vore
que á mitjant vila s' aplegan.

Ses llengues d' aygua escamosa
los nochs y molins enjegan

y esclatino entre les roques
omplen lo riu de brumera.

Entre montanya y montanya
llunyans afrans s' bi venen,
y antichs pobles y masies,
voltats de prats y deveses.

De ramats y de bouades
s' ouen bels, braots y esquelles,
y las gralles dels pastors
que als rossinyols fan enveja.

Los castells y les hermites
pels turons y clus s' aixecan,
njas les ones de miracles,
los altres de patries gistes.

Les hoyres, com raudats vela,
blanquejant pels puigs sen venen,
y enmantellen les collades
tot jayentse en les singleres.

U' alla envian sa rosassa
per ruxar les llurs de perles,
que com les pedras precioses
son menudes y son lluentes.

May n' he vist de tan gentil
com les qu' así dall florixon;
s' es mesté una ploma d' àngel
per descriure sa bellesa.

Los margens y les bardisses
son los vergers que mes cercan,
y á claps entre la codolars
sos caporrons flampants treuen.

Lo turman fet una flama
ne festeja la rosella,
y lo clavell l' englantina,
y l' liri-blau la violeta.

Los gallerels vanitosos
ne menysprean la gibesta,
fent l' ullot a sa regina,
qu' es la satalia-versa.

¡Oy quantes sens nom son trohan
que un no s' cansa may de veureles,
y hom-les ayma mes encara
per humils y per modestes!

Quantes la se antiga mostran
en llurs noms, com per etzemple
sabatoa del Jcuset,
didatets d' or de la Vergel.

Mes ay... son les recordances
dels bells jorns de m' infantosa
que les m' ompl de llum danrada
perque 'l cor m' ombada esquen?

Qui ho sap! mes s' meu esguar!
l' atractiu pos fort que teneu
n' es mostrá ab fuysons distintes
l' encant de la senzillesa.

Les cluch fulles retallades,
exint en forma d' estela
d' un calzeret d' esmeralda
enfilat dall d' un bri d' herba.

D' exos clavelis bosquetans
que 'l poble de borts moteja,
son pro a fer pressentirne
part d' una eternal bellosa!...

Oh! si l' escalf de l' enginy
sentint correr per mes venes
n' hagues gosat conrearne
qualsevol de les arts belles.

Si 'l cel m' hagues concedit
la sobrana sabiesa
de dar formes agradoes
al sentiment y á l' idea.

En vosaltres flors senilles
n' hauria cercat mos mestres,
preguentvos per lina y unma
de m' artistica fal lera.

Y á lográ una retirada
sols ab vostra gentillesa.

ni la rosa alexandrina
m' haguera pogut se envejar!...

Crexeu, donchs, crexeu y ompliué
exos riberals y serres
llevors que del paradís
duys encara la puresa!

L' encontrada queus congria
ne mereix vostra presència,
que assí les costums antigues
com vosaltres s' hi conservan.

Dolça vall benavirada,
pensar de dexarte 'm recat
qui assí tengués sa cabana,
hont romandre per a sempre,

Sentint les parantes vives
de nostra llengua materna,
ses cançons y ses corrandes,
ses rondalles y lligendes!

Sentint de senys y campanes
lo joyós repich de festa,
ó les tristes balallades
d' escomunir les tempestes.

Guaytantne en anyals diades
com al exili de l' església,
les trompes y les tenores
cridan galants y donzelles

Per armarne 'l contrapàs,
l' honrat ball de la franquesa,
hont rics, pobres, vells y joves
dançan ab les mans estretes.

¡Oida...! vuy n' es lo gran dia
de les ballades alegres!
Esguardan les coloraynes
de que va la plaça plena.

Mirau com sentse l' ullet
s' escometen les parelles,
y corrent se 'n van garboses
a servir l' ampla cadena.

Ab quín ayre giravoltan
les caputins falagueros,
les faldilles violades
les barretines vermeiles!

Mes ay! no en exes tonades
quín fons lanchan de tristesa,
qu' escampante com un rubol
m' enfosqueix lo que 'm rodeja!

M' apar qu' exes vós plangivols!
són un adeu de guineu,
y mos uile enbarríats
cercan sens sabor que cercan!

Ay!... són les velles usanges
les que aixís se 'nx despodexen,
ne són les costums antigues
que 'ns diuen adeu per sempre!

Eix monestir avinent
n' es una prova palesa,
puix si entremix d' enderrochs
encara a peu dret s' aixeca;

Si encara l'artista admira
sa corona de fleu setgles,
si escolta son testimoni
quí vol saber nostros gastes;

S' alta torre sens campanes,
sos murs fumats plens de esquerdes,
sos finestrals sense vidres,
sa porxada plena d' herbes,

Diuen clar qu' eix monument
no s' enfondrà per vellesa,
que exa folla d' un gran libre
l' ignorancia es que l' esqueixa!

Y ay! de tantes altres folles
feles malhe tes de pedra!
l' hoçada herolal dels avis
sen va en riu, pols y cendra.

De sos Furs y bons Usatges
an mateix iqu' ens en resta!

La gran llengua en que escripta foren
 la fills borta que la menysproan; en el
 Funtse esclaus dels qui aballren en
 les libertats de la terra, esclavitud en
 privants sus lo *Pare nostre* i'n cell
 si 'l recats com l'aptinguerem. *Alay*
 l'altre no m'és en la guerra en

La calçada de l'afrenta impoles en
 fa treballar anchs de més veures; *M*
 y pensant ple de dolor i'n una no
 en tan gran desconexença, als veus i

En lo molt y molt perdut en la vida
 y en lo perill de més perdre, *Alay*
 en la fe y virtuts que minvan; en el
 minvant la font de les proeses; en

La negre estovendora en la no
 m' esborrona de fereses; *Alay*
 lo cor se 'm nua d'angoxa, en la
 lo neguit creix quin m' anega; en la

Y al so triat de les tendres, en la
 dues llàgrimes ballentes; *Alay*
 d' un nou plant que no la homa no
 cura avall sent que llenega; *Alay*

M. ADRICÓ Y FERRER.

UNA HISTORIA INÉDITA Y UN ENGINY NAUTIC.

Examinant nos trobavam alguns antics papers de lo riquíssim arxiu que possebeix l' Ajuntament d' aquesta Capital, may prou investigat per los qu' ah amor y fe se dedican a estudiar las pàgines de nostre historia y a aclarir aquellas que las tempestuosas revolucions dels segles han deixat enfosquidas y dupsosax; quan nos vingueron bellament a las mans dos documents per demés curiosos, los quins, una volta llegits, nos feren naixre lo desig de publicarlis pera coneixença e illustració dels qu' estiman en molt las glorias de nostra ben-volguda terra.

L' un d' ells consisteix en la primera página ó prólech d' un

tratat manuscrit de las excel·lencias de Barcelona, y, lo qu'apar cem a mes probable, d' un compendi historich de la vida y virtuts dels Il·lustres Cancellers, qual fragment després de mes de quatre segles¹ ha conservat inedit essent l'únic restu d' aquesta obra malaguanyadament perduda i extraviiada, puix, conforme ab lo que nos han molt ben assegurat los amables Senyors arxivers Gaspar y Puiggarí, podem dir que no hi ha recort de sa actual ni prop passada existència en l' arxiu de Casa la Ciutat. Segons es de vótro fet comensat a escriure l' any 1477, segons determinació dels magnífics Consellers per dos ciutadans nomenats Francesch Martí y Benet Soler, autors fins al present desconeguts, de la mostra de qual troball historich, se desprèn, que llur estil era triat y bastant correcte. Lloable es per demés la zel de nostres prohoms que volgeren fer adunir a las generacions esdevinidas las virtuts exemplars y profitas doctrinas de *la apèche pare e repòsca de aquesta preclaríssima ciutat*. Si llur objecte no s' ha del tot complert, responsable n' es lo temps cursador que destrueix y en oblit deixa las millors obras humanes. Vens aquí. Lo dit fragment *Jura* AB TANTANOR, vincència de suóiran estat las at·lèchs pates e regidurs de aquesta preclaríssima ciutat de Barcelona entengueren en desfermar e mantenir la atament de la cosa pública de la qual Nostre Senyor Deu tostemps ha singularíssima cura. Que no solament leixades totes afecções e coses lurs propies encara apres los grans treballis e escampaments de sunch se offeriren per pretensions en sostenir la mort per lo bé d' aquella estimada no nasser cosa alguna de mal honor, feccitat é gloria. E per so la dita Ciutat la qual ab poca é baixes que era es estada feta grandíssima é posada en subitana potència é altesa, resplandint per totes generacions de pobles, de qu' es cosa digna é molt justa que tals excel·lents é generosos homens vestits de tal amor é caritat tanta é qui so·hee lurs espans la salut de la república han portada, sien atats mercedos per llur premi é triamphar en gloria eternament duradora. E per tant los magnífics mossos Galceran Carbo, Berenguer de Jurgent, Jeronim Rojota, Benet Marquilles é Salvador Spano, Cancellers l' any MCCCCLXXVII (1) ab lo cancell ordinari, als quals per lo cancell general de la dita Ciutat ple·nísima potestat fouch atribuyda. Considerants que tal·corts é

(1) Es de dir aquí qu' es ver faren, los sobts expressats, Cancellers en 1477 des lo 20 de novembre y desde aquet dia é de 1478, en que signaren elegits, toth donchs y es de veure en lo «*Registre de les deliberacions de Casa Jura*» é de altres de lo mateix de Barcelona y primera de las bogudes darreres. Any consular qu' es comprén entre «*las tallas*» de lo qual no feim coment perquè ha ven observat que no sols en lo manuscrit qu' es guardat en l' arxiu municipal, conegut per «*libro de es de mayor*», t. 2, fol. 19, si que també en la obra intitulada «*Barcelona antigua y moderna*», d' en P. y

obres tant virtuoses, moltes de les quals per mitja de bons e autodables concells foren fetes, les quals coses per esser antigues estancades e ofuscades e en altra manera fessen de la memoria de les gentes quasi del tot xhòfides; arbitrants la noticia d'aquelles als esdeuilladors esser per instantps profitosa, determinaren que per nosaltres Francesch Martí e Benet Soler antics sarreladors de la dita ciutat ne fos fet aquest tractat o compendi. Assí que per avant los que mirats e contemplar volran los exemples e doctrines de tals valeroses et solenns persones imitant llurs obres axí virtuoses puiten ensemps ab ells esser participants de tanta benevoluntat. Per ço nosaltres dits Francesch e Benet desjossos satisfer e complir los bons propòsits e intenció sanctes dels sobrellits Concellers e Concèll per servey de la dita ciutat investigades e cercades totes quantes escriptures, acles e altres coses que trobarse son pasades separant aquelles per materies e ajustantles al llur propòsit compendi en breu substancia per totre ayoig als legidors sota l'orde e forma que segueix ne havem compost lo present libre.»

Es lo segon dels expressats documents una sol·licitut o petició adreçada, per un tal Guillem Cabrer, ciutadà de Barcelona e inventor d' un enginy o artífici pera fer correr les neus ab una velocitat de dous milias per hora, a los Senyors Concellers d' aquesta Ciutat, e a de que per los deputats del General de Catalunya, si fos pagat dels emolumenta d' aquest lo metèllich necessari pera construhir novament dit enginy qu' havia perdut en un temporal, axís com remunerats los treballs, danyx, gastos e insueltats sofertas pera arribar a tal resultat. No porta data alguna aquest paper, mes per lo caràcter de la letra ab qu' està escrit, propi del ongle XVI, y per haverse encontat en un llibell d' altres pertanyents a 1514, nos atrevim a fixar en tal any, poch mes o menys, l' època en que feu demanda la reconstrucció de lo predit artífici. Vist lo qualse de judici qu' aquest sigui ja conegut en Barcelona molt avans de l' experiment qu' en lo port de la present ciutat ne feu als 17 jany de 1513, Blasco de Garay, després de las quatre anteriores probas que desde 1509 havia executat en Mèlaga ab un enginy molt semblant al de Cabrer. No os atrevirem a assegurar que li ho copià son llocat de l' altra, perquè nos mancan los datos sufficients para discarrir respecte aixó, pero si que mostrarem lo document, pera que cada judici, y diu aixó:

— Reverendissims i Illustrissims, e Magnífichs Senyors —

Atenem. L. 1, pag. 154. Assí incontestat aquells colars en l' acta, tal volta investigats per assent de falta de comprensió, e afirmar que dits Concellers ho eren en 1478, y a mes de tantax lo nom de l' altre, Soler e Spas, en l' altra signa.

Com sia cosa justa è conforme à rahó los enginyers ó artíficia trobats per lo bé, conservació e augment de la cosa pública sian á compit effecte dedolls e los inventors com dignament remunerats. E es ver Guillem Cabrer de la present Ciutat de Barcelona ab molts treballs, deserts, dans è despeses ha de nou trobat hui enginy ó artífici ab lo qual las nans per grans que sian en temps de calma porán anar des milles almeneys per hora e si aquell escapar de las mans dels turcs e corsaris e pular caps e de molts perill esser deslures de hou grandísim be redunderá no solament al present principal de Catalunya mes encara en totes las mars hi terras de la Catholica be Real Magestat. Lo qual enginy ó artífici dit Cabrer per experientia al ull ha comensat á mostrar ésser útils e complidament ha haguer aamostrat al la major part de aquell nos los perdut per temporal en la nau d'en Ferrer. E per quant per no tenir dit Cabrer aquellas facultats que es menester pera tornar fer de nou dit enginy ó artífici tant necessari e útils al be e profit de la cosa pública e perque tanta utilitat no cesse es per part de dit Cabrer supplicat a las Reverendísimas, Ilustíssimas e Magníficas Senyorias vstras dopen comissió, facultat e poder als deputats del General de Catalunya de pagar dels diners e emoluments de dit general la quantitat que pera fer e acabar dit enginy ó artífici dit Cabrer hauria menester e que fassan fer la experientia e prova de aquell ab consell dels antichs be bons mariners e, si aquell reeixir, ab la utilitat tal e tan gran com dalt es dit, puguem dits deputats dels predits emoluments rahonablement e justa remunerar de sa invenció he treballs, dans, despeses e destans al dit Cabrer. W encara que etiam etc.

—Lo altíssim etc.—
[Llástima gran, sia aquest l'únic paper conservat respecte un assumpto qu' il·lustraria l'història de la marina catalana, puig sols nos prova ab fermesa que lo geni de nostre nissaga es estat en tots temps actiu y treballador com cap altre, arbitrant sempre las medes que donar podrian lo bé y prosperitat à la mare patria!]

Complert lo intent que teniam de fer conèixe a nostros llegidors los documents que deixem copiats, sols nos manca demanar de bon grat al que mes hi sàpiga que men hi dign.

ANDRÉU BALAGUER.

AL ESDEVENIDOR.

S' nelen un negre val davant tus vista,
més ulls ardents entre nos plechs se quedant;
no vè l'isol de demà si ab caditum pura

guardará la cruz de la tierra.
 No sé si 't'ill d' avuy será un sepulcro,
 al al la sang que corra per dita terra,
 demà dintre ellas restará estancada.
 Ens dur la vida al cos, que avuy t'alesta:
 No sé si 't'ill dels homes que avuy viuen
 seguirán la camí que ells ne seguenen
 per arribar al temple de la dita
 y quedar-se ahiressats ab la bellesa.
 Oh mort que cridas a mon cos que passa!
 Oh temps que passas y mon cos t'enmenas!
 ¿Perque 't' desig que de mon cor esclata
 mes vñ creixent, quan més mon cos flaqueja?

Valdria viure eternament! Valdria
 tenir la vida que trodrá la terra.
 Valdria abatre lo tropell d' obstacles
 que á mon noble camí s' interposen,
 Ofegar á mon pit la tirania,
 dar lliertat al poble que gimega,
 sembrar de flors lo camp de la batalla,
 arrancar fruits tansos de las pedras,
 entayarme en l' espay com una ploma
 y jugar ab los flamps y las tempestas,
 bairar com la claror del sol ne baixa
 y escocellar las antres de la terra,
 aptanar las altíssimas montanyas
 que deturan la marxa de la pena.
 Marítar valdria ab lo progrés que corra
 fins arribar del infinit al termol.

Desig més, que 't' detura? perque 't' puras?
 perque sospiras y en mon cor te quedas?...
 Trist presoner, la llibertat voldrias,
 y 'm deturan los ferros de la reixa.
 Voux l' espay infinit, y no lluch alas;
 vous lo solaspundent, y 'la ulls me tremas;

extasiat ne contemplas lo clar dia,
y la nit ni' esmantella ab mas tenebras; i tot da't

Un bell camí a' esta davant ma vista; i tot
vaig per ell... es lo meu... ell sol me queda
mes al terme, esglayata, mes als futurus
la negra tomba que impossible espera.

Lo fat m' empeny, y gomegant faig via,
y m' lo cor lo desig me sento creixe...
Perque tinc de morir, si ple de vida,
ab mi, 'l desig s' ha de colgar de terra?

Fills del treball, los qui com jo ab l' aixada
feu nàixx 'l hè, tot estripant las glevas,
los qui reguén ab lo suor las campas,
los qui las foras ne gastén per ellas;

Oh fills del segle que estargiu los núvols
que cubreixen las lleys de la ciencia,
los qui aclariu lo mon ab la llum pura,
que vos sentiu cremar dintre la testa;

Fills de l' idea que gastén la vida
luytant per trencar de las cadenas
ab que la tirania 'l cor ne lliga,
y 'l fanatisme còch lliga la penha;

Oh germans mèns! Encar que ab sanc y llàgrimas
fecundisém benèfica semena,
ni cul·lirém los fruyts que té de darne,
ni ventem cacilar una porcella.

Seguim per so endavant! Dintre la tomba
jaura lo cor; mes no hi jaura l' idea:
las eynas que deixem ab mans exanimas
nostres fills cul·lirán ab mans ardentas.

Y quan la mort ne dalli nostras vidas,
quan nos estrenyi ab sa abraçada freda,
quan estelats los nostres ulls s' aclouquen
deixant anar la llàgrima darrera,

Oirém lo soroll de las aixadas,
oirém lo brugit de las calderas,

ab los cants del treball y de esperança
y ab los crits de una lluita sense treva:

Dolça raxana se n' irá ab vosaltres,
quan nostres ulls ja esmortits contemplen
la terra que ahuy nos treballarem
alçar-se fins al cel altiu y ferme.

Oh fills del temps fells que tó de vindre,
à mon cor destijó ompliu d' enveja!
Vosaltres culreu los fruyts xamosos
que rabirán tot l' ample de la terra.

Geggs del paradís! Sobre las ruinas
que haurán caigut al furi impetu dels segles,
atrequeune lo temple que n' hostatja
lo goig, lo dels plaer y la bellesa.

Y si en sos sepaments troben colguda
dels homes d' avuy las blanques esmortidas,
y si troben, pel temps mig consumida
dels homes d' avuy las calcinadas testas,
pensau que ah son treball mal que la dita
de que vosaltres son hereds; penseu
que 'l sagrat esperit que vos anima
visque en son embolcall y venerau!

27 Octubre de 1869.

Joséph Rodas Rodas

Devem fer constar abans de concloure, que la falta d' espay
no 'ns ha permès publicar alguns treballs deguts a las plomas
dels senyors Bartomeu Ferrà, Eduart Vidal, Jacint Verdager,
Eusebi Anglera, Joseph Masferrer, Antoni Molins, Fran-
cosch Masferrer, M. Vidal, Claudi Gibral, F. Pirozzini, S.
Genis, E. Gelabert y alguns altres. Molt nos ha dolgut om-
pero com per la necessitat no hi ha lley, mes qu' haja estat
ab molt greu, nos hem vist obligats a no poderlos proporci-
onar un digne lloch entre los treballs publicats, que prou se 'l
mereixian.